

Nr.: FIN-001-2017

Manually Annotated Spelling Error Corpus for Amharic

Andargachew Mekonnen Gezmu, Binyam Ephrem Seyoum,
Tirufat Tesifaye Lema, Andreas Nürnberger

Data and Knowledge Engineering Group

Fakultät für Informatik
Otto-von-Guericke-Universität Magdeburg

Technical report

Nr.: FIN-001-2017

Manually Annotated Spelling Error Corpus for Amharic

Andargachew Mekonnen Gezmu, Binyam Ephrem Seyoum,
Tirufat Tesifaye Lema, Andreas Nürnberger

Data and Knowledge Engineering Group

Technical report (Internet)
Elektronische Zeitschriftenreihe
der Fakultät für Informatik
der Otto-von-Guericke-Universität Magdeburg
ISSN 1869-5078

Fakultät für Informatik
Otto-von-Guericke-Universität Magdeburg

Impressum (§ 5 TMG)

Herausgeber:

Otto-von-Guericke-Universität Magdeburg
Fakultät für Informatik
Der Dekan

Verantwortlich für diese Ausgabe:

Otto-von-Guericke-Universität Magdeburg
Fakultät für Informatik
Andargachew Mekonnen Gezmu
Postfach 4120
39016 Magdeburg
E-Mail: andargachew.gezmu@ovgu.de

http://www.cs.uni-magdeburg.de/Technical_reports.html

Technical report (Internet)
ISSN 1869-5078

Redaktionsschluss: 23.10.2017

Bezug: Otto-von-Guericke-Universität Magdeburg
Fakultät für Informatik
Dekanat

Manually Annotated Spelling Error Corpus for Amharic

Andargachew Mekonnen Gezmu
Otto-von-Guericke-Universität
Magdeburg, Germany
andargachew.gezmu@ovgu.de

Binyam Ephrem Seyoum
Addis Ababa University
Addis Ababa, Ethiopia
binyam.ephrem@aau.edu.et

Tirufat Tesifaye Lema
Hawassa University
Hawassa, Ethiopia
tirufatt@hu.edu.et

Andreas Nürnberger
Otto-von-Guericke-Universität
Magdeburg, Germany
andreas.nuernberger@ovgu.de

Abstract— This paper presents a manually annotated spelling error corpus for Amharic, lingua franca in Ethiopia. The corpus is designed to be used for evaluation of spelling error detection and correction. The misspellings are tagged as non-word and real-word errors. In addition, the contextual information available in the corpus makes it useful in dealing with both types of spelling errors.

Keywords—*spelling error, corpus, Amharic*

I. INTRODUCTION

Amharic, the official working language of the Federal Government of Ethiopia, is the second-most widely spoken Semitic language next to Arabic. It is also spoken by hundred thousands of Ethiopian immigrants in North America and Ethiopian Jews in Israel [1] [2]. In spite of its great number of speakers and being a written language for more than five centuries, Amharic is still a scarce resource language as far as computational resources are concerned.

For researchers who are concerned about the development of Amharic spelling error correctors, there is no standard error corpus to evaluate their approach. Spelling error corpora can be collected automatically from keystroke logs or word-typing games. Baba and Suzuki [3] extracted pairs of misspellings and corrections from input logs by using Amazon’s Mechanical Turk. Researchers also attempt to collect such corpora from word-typing games [4] [5]. However, the former study is limited to languages supported by the crowdsourcing, and in the latter studies, subjects may behave differently than writing a regular text. Thus, we have developed a manually annotated spelling error corpus for Amharic.

II. RELATED WORK

Grudin [6] offers a detailed study of the general pattern of errors made by novice and expert typists, where the subjects are asked to transcribe a text without correcting the errors they made. The author compiled letter confusion matrices in which typographical errors are categorized according to the letter intended and the letter actually struck. Even though it might be used in analyzing and modeling sources of misspellings, its lack of contextual information limits its scope of usage particularly for real-word errors. A manually tagged spelling error corpus with contextual information is available from the book “English for the Rejected” [7] in the Oxford Text Archive [8]. Despite it was originally handwritten by poor spellers, its contextual information makes it still useful for evaluation purposes. Furthermore, Mitton [9] argues that misspellings produced by poor spellers are worse than those caused by typing slips; and a spelling corrector that can deal with poor spellings has a good chance of handling typos, but the reverse might not be true.

III. TYPES OF SPELLING ERRORS

The spelling errors in Amharic can be grouped as non-word and real-word errors. When typographical or cognitive errors accidentally produce valid Amharic words we get real-word errors, otherwise, we get non-word errors. Typographical errors include insertion, deletion, transposition, substitution of letters. Missed out spaces are also sources of typos.

The cognitive errors in Amharic mainly result from the inconsistency of its writing system, Ethiopic. Though Ethiopic shares most feature of abugida, it is considered as syllabary [10] [11] [12]. Amharic has 27 consonant phonemes and seven vowels. Four of these phonemes have one or more homophonic character representations. The homophonic characters are the source of many cognates —some scholars consider them as homonyms— (e.g., ጸሀይ, ፀሀይ, ጸሃይ, ጸሐይ, ጸሓይ, ፀሃይ, ፀሐይ and ፀሓይ; pronounced as [s’əhaj]¹ meaning “sun”). The general practice for strict Amharic writing style is that spellings of Amharic words inherited from Ge’ez, a parent language of Amharic, should follow Ge’ez features as much as possible, and loan words that use homophonic characters should be written only with ሀ [ha], ሰ [sə], ጸ [s’ə] and አ [a] not with their variants [13]. As such, real-word errors might occur from wrongly typed homonyms. For example, ሰካል [si’il] is a real-word error for ስካል [si’il] meaning “paint” as its origin is the Ge’ez word ስካል. However, in modern Amharic writings such as newspapers and magazines, the homophonic characters are commonly observed to be used interchangeably. Since our source data are from such sources we designed our guidelines in a way to reflect the misspellings and their intended spellings.

IV. GUIDELINES

We set guidelines to properly annotate misspellings collected from different sources with their contextual information. The guidelines are as follows:

- If a misspelling is not a valid Amharic word, tag it as a non-word error;
- If a valid Amharic word is determined to be a misspelling based on its neighboring words context, tag it as a real-word error;
- When deriving corrections of misspellings, adhere to intended spellings of the original authors rather than the strict Amharic writing style;
- Tag all words that result from informal Amharic dialects as non-word errors; and

¹ We used the International Phonetic Alphabet (IPA) for Amharic pronunciation [17] [18]

- Follow this format to tag misspellings: `<ERR target=word type=type> misspelling </ERR>`. Where *target* is the correction of the *misspelling* and *type* is the type for the misspelling, either non-word or real-word.

V. DATA SOURCES

The data sources are textual documents obtained from random samples of Amharic news articles of Deutsche Welle and Voice of America in the period of June 6 up to November 29, 2016; a retyped document of Aklilu [14]; and errata list of an Amharic novel by Alemayehu [15]. Totally 367 sentences are annotated with guidelines presented in the previous section. The annotated corpus constitutes the appendix of this paper.

VI. RESULTS

This section presents the number of misspellings by their types, the Damerau-Levenshtein edit distance [16] of the misspellings from their corrections, and the correlation between the misspellings and their string lengths.

Among the 372 misspellings, 287 (77.15%) are found to be non-word and 85 (22.85%) are real-word spelling errors. Two of the real-word and 34 of the non-word misspellings occur twice in the documents.

TABLE I. THE DAMERAU-LEVENSHTEIN EDIT DISTANCE OF THE MISSPELLINGS AND THEIR CORRECTIONS

Edit Distance	Count	Percentage
1	290	77.96%
2	59	15.86%
3	18	4.84%
4	5	1.34%
Total	372	100%

Amharic being a syllabic writing system, in order to analyze the Damerau-Levenshtein edit distance of the misspellings from their corrections, there is a need to transliterate Amharic characters into Latin-based alphabets. The transliteration is done by following the phonetic mappings of the popular keyboard input methods, Google and Keyman. After the transliteration process, the Damerau-Levenshtein edit distance of the misspellings was computed against their corrections as shown in Table 1. About 78% and 16% of the misspellings are one and two edit distance from their corrections, respectively. That means about 94% of the misspellings have two or fewer edit distances from their corrections.

The Pearson Correlation Coefficient computed between the misspellings and their string lengths is 0.061. This indicates that there is no significant linear correlation between the misspellings and their string lengths.

VII. CONCLUSION

We have developed a manually annotated corpus for Amharic misspellings that can be used to evaluate spelling error detection and correction. The misspellings are categorized as non-word and real-word errors. Besides, the availability of contextual information in the corpus makes it

useful in dealing with both types of spelling errors. Moreover, the great majorities of the misspellings are two or fewer Damerau-Levenshtein edit distance away from their corrections; and there is no significant linear correlation between the misspellings and their string lengths.

REFERENCES

- [1] ACS, "Detailed Languages Spoken at Home and Ability to Speak English for the Population 5 Years and Over: 2009-2013," 3 November 2015. [Online]. Available: <http://www2.census.gov/library/data/tables/2008/demo/language-use/2009-2013-ac-s-lang-tables-nation.xls>. [Accessed 4 August 2017].
- [2] CBS, "The Ethiopian Community in Israel," 12 November 2012. [Online]. Available: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template_eng.html?hoda=201211307. [Accessed 4 August 2017].
- [3] Y. Baba and H. Suzuki, "How are spelling errors generated and corrected?: a study of corrected and uncorrected spelling errors using keystroke logs," in Proceedings of the 50th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics, Jeju, 2012.
- [4] P. Rodrigues and C. A. Rytting, "Typing Race Games as a Method to Create Spelling Error Corpora," in Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation, Istanbul, 2012.
- [5] R. Tachibana and M. Komachi, "Analysis of English Spelling Errors in a Word-Typing Game," in Tenth International Conference on Language Resources and Evaluation, Portorož, 2016.
- [6] J. T. Grudin, "Error Patterns in Novice and Skilled Transcription Typing," in Cognitive Aspects of Skilled Typewriting, New York, Springer, 1983, pp. 121-143.
- [7] D. Holbrook, English for the Rejected: Training Literacy in the Lower Streams of the Secondary School, Cambridge: Cambridge University Press, 1964.
- [8] R. Mitton, "A collection of computer-readable corpora of english spelling errors," Cognitive Neuropsychology, vol. 2, no. 3, pp. 275-279, 1985.
- [9] R. Mitton, "Fifty years of Spellchecking," Writing Systems Research, vol. 2, no. 1, pp. 1-7, 2010.
- [10] T. Bloor, "The Ethiopic Writing System: a Profile," Journal of the Simplified Spelling Society, vol. 19, no. 2, p. 30-36, 1995.
- [11] P. T. Daniels, "Scripts of Semitic languages," in The Semitic languages, R. Hetzron, Ed., London/New York, Routledge, 1997, p. 16-45.
- [12] Unicode Consortium, The Unicode® Standard: Version 10.0 – Core Specification, Mountain View, CA: Unicode, Inc., 2017.
- [13] R. Cowley, "The Standardisation of Amharic Spelling," Journal of Ethiopian Studies, vol. 5, no. 2, pp. 1-8, July 1967.
- [14] A. Aklilu, የአጣርኛን ሞክሮ ሆሄያት ጠንቅቆ ያለመጻፍ ችግርና መፍትሔ, Addis Ababa: ፍሰሃዬ ህ/አግዚአብሔር ማተሚያ ቤት, 2010. [Online]. Available: <https://github.com/geezorg/data/commits/master> [Accessed 30 September 2016]
- [15] H. Alemayehu, ፍቅር እስከ መቃብር [fik'ir isikə mək'abir], 9 ed., Addis Ababa: Mega Publishing, 2004.
- [16] F. J. Damerau, "A Technique for Computer Detection and Correction of Spelling Errors," Communications of the ACM, vol. 7, no. 3, pp. 171-176, March 1964.
- [17] K. Hayward and R. J. Hayward, "Amharic," Journal of the International Phonetic Association, vol. 22, no. 1-2, pp. 48-52, June 1992.
- [18] IPA, "Full IPA Chart," 1 June 2015. [Online]. Available: https://www.internationalphoneticassociation.org/sites/default/files/IPA_Kiel_2015.pdf. [Accessed 12 August 2017].

APPENDIX

የአማርኛን ሞክሮ ሆሄያት ጠንቅቆ ያለመጻፍ ችግርና መፍትሔ
ከ አምሳሌ አከለሉ

<ERR target=ምሕጻረ type=non-word> ምሕጻረ </ERR> ቃላት

ብ ብዙ

ነ ነጠላ

እ እንስት

0 <ERR target=ዐረብኛ type=real-word> ዐረብኛ </ERR>

ግ ግዕዝ

ምልክቶች

ይህ ምልክት (*) ቃላት ፣ ሥርወ ቃላት ቢሆኑም ፣ በቁማቸው እንዳሉ የሚያሠራባቸው መሆናቸውንና ከነዚህ የሚወጡ ውልድ ቃላት ግን (በምሳሌነት እንደቀረቡት ያሉት)
የሚሠራባቸው መሆናቸውን የሚጠቁም ነው።

ለዚህም ጥሩ ምሳሌ የሚሆንን *ደረገ የሚለው ቃል ነው።

ይህ ቃል አሁን በተሰጠው መልኩ በጽሑፍም ሆነ በንግግር የማንሠራበት ቃል ሆኖ ሳለ ከርሱ የሚወጡት እንደ <ERR target=ድርጊት type=non-word> ደርጊት </ERR> ፣
አድራጊ ፣ አድራጎት ፣ ተደራጊ ፣ ወዘተ. ያሉት ቃላት ግን በዐረብኛ ነገርም ሆነ በንግግር ይሠራባቸዋል።

እንደነዚህ ያሉት እላይ የተመለከትናቸው ዓይነት የኮከብ (*) ምልክት ያላባቸው ሥርወ ቃላት በእንግሊዝኛ “Theoretical roots” ተብለው ይጠራሉ።

ቅንፎች ()

የቅንፎች አገልግሎት በዚህ መጽሐፍ ውስጥ <ERR target=የተቀመጡትን type=non-word> ተቀመጡትን </ERR> ቃላት ማበራራትና የቃላቱን <ERR target=ሥራ
type=non-word> ሥ </ERR> ማሳየት ነው።

ለምሳሌ በገጽ 37 ላይ ሐዘን የሚል ቃል አለ።

ከ<ERR target=ቃል type=non-word> ቃ </ERR> ለም ቀጥሎ በቅንፍ ውስጥ «ግ.» የሚለው ምሕጻረ ቃል ግዕዝ የሚለውን ሲያመለክት ከዚያ ቀጥሎ ያለው ቃል የግዕዝ ሥርወ
ቃ እንዴት <ERR target=እንደሚጻፍ type=real-word> እንደሚጻፈው </ERR> የሚያመለክት ነው።

ይህም ማለት ይህ <ERR target=ቃል type=non-word> ቃ </ERR> በግዕዝ ቋንቋ በሐሙሴ «ሐ» እንጂ በሌሎቹ «ሀ»ዎች እንደማይጻፍ ለማመልከት ታስቦ የተደረገ መሆኑ ነው።
እንደደብረ ቃላት አዘጋጅ አንዳንድ ቃላት ትርጉማቸው ለአንዳንድ ሰዎች ላይገባ ይችላል ብሎ በገመተበት ጊዜ አልፎ አልፎ የነዚህን ቃላት ትርጉም በቅንፍ እንዲታዩ አድርጓል።

ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው በገጽ 32 ላይ በ «ሁለት» ሥር የሚገኘው ሆለተ የሚለው ቃል ነው።

ይህ ቃል ሁለት አደረገ ተብሎ ተፈቶ በቅንፍ ውስጥ (መድበለ ቃላቱ ውስጥ) ተቀምጦ ይገኛል።

ከዚህም በላይ ፣ እንዳንድ ቃላት እንግዳ ሊሆኑ ስለሚችሉ የመጽሐፉን ተጠቃሚ ለመርዳት፣ ፍቻቸው በቅንፍ ውስጥ ተቀምጧል።

መግቢያ

ይህን ጉዳይ በሚመለከት ከአንዳንድ ሰዎች ጋር ስነጋገር <ERR target=አቋማቸው type=non-word> ቋማቸው </ERR> ለሦስት ተከፍሎ አግኝቼዋለሁ።

እንደኛው ለፊደላችን ሥርዓትና ወግ ሊበጅለት ይገባል።

በዘፈቀደ መጻፍ እንደ ግዴላሽነትና ሥርዓት አልበኝነት የሚቆጠር ነው።

ያለ ሥርዓት <ERR target=የሚሠራ type=non-word> ሚሠራ </ERR> ምንም ዓይነት የሰውን ማሳበረሰብ የሚጠቅም ሕግ ከቶ የለም ይላል።

ሁለተኛው እስካሁን ስንሠራበት የነበረውን የበዘፈቀደ አሠራር ብንሠራበት ምን ችግር ይፈጥራል? ብሎ ሲከራከር ይሻል።

ሥስተኛው ለጽሕፈታችን <ERR target=ሥርዓት type=real-word> ሥርዓት </ERR> ቢወጣለት ጥሩ ነው ፣ ሆኖም ግን እስከ ዛሬ እንደምንጽፈው እያደረግን ብንጻፍ ምን ችግር
ያመጣል?

እንዲያው ሥርዓት እንከተል ስንል ራሳችንን ለፈጠርን <ERR target=ሕግ type=non-word> ረሕግ </ERR> ተገዥ እንዲሆን ለምን እናስጨንቀዋለን? ይላል።

እዚህ ላይ መታየት ያለበት ዋናው ነገር በየትኛውም ዓለም የጽሕፈት ጥበብ ሲመሠረት ሥርዓትን ተከትሎ እንጂ ያለ ሥርዓት የተፈጠረ የጽሕፈት ጥበብ አለመኖሩ ነው።

የሰው ልጅ ከፈጠራቸው የዕውቀት ዘርፎች አንዱና ከሌሎችም ፍጡራን <ERR target=የሚለየው type=real-word> ሚለየው </ERR> ይህ ጥበብ ነው።

ይህ <ERR target=የአእምሮው type=real-word> አእምሮው </ERR> ውጤት ደግሞ ሥርዓትን ተከትሎ የፈጠረው እንጂ እንዲያው በዘፈቀደ <ERR target=የሚሠራበት
type=real-word> ሚሠራበት </ERR> ጥበብ አይደለም።

ወደ ታሪካዊ አመጣጡ ብንሄድ <ERR target=የሚከተለውን type=non-word> የሚከተለውን </ERR> እውነታ እናገኛለን።

<ERR target=ምንም type=real-word> ምን </ERR> እንኳ ኢትዮጵያ የጽሕፈት ጥበብ ባለቤት <ERR target=የሆነችው type=non-word> ሆነችው </ERR>

ከከርቶስ ልደት ከ 1000 ዓመት ገደማ በፊት ቢሆንም ፣ <ERR target=ከሷ type=real-word> ከሷ </ERR> በኋላ የዚህ ጥበብ ባለቤት የሆኑ ብዙ አገሮች ለቋንቋቸውና

ለፊደላቸው <ERR target=የማያወላውል type=non-word> የማወላውል </ERR> ድንጋጌ ስላወጡለት ያወጡትን ድንጋጌ አክብረው <ERR target=ይሠሩበታል type=non-
word> ይሠሩበታ </ERR> ፣

እኛ ግን እስካሁን ፣ እስከ ሃያኛው ምዕተ ዓመት መጨረሻ ድረስ እንዲህ ያለውን ሥርዓት ለመደገግ ሳናስብበት ስለቀረን በዘፈቀደ <ERR target=እንጽፋለን type=non-word>

እንጽፋለን </ERR> ሌሎችም እንደኛው በዘፈቀደ የጻፉት ቅር ሳይሉን እናነባለን።

ከዚህ በፊት ለዚህ ጉዳይ አትኩሮት የሰጠ አካል ባለመኖሩና <ERR target=እንዲሁም type=non-word> እንዲሁም </ERR> መመሪያም ስለሌለ ማንም እንዳሻው አድርጎ ቢጽፍም
የሚወቅሰውና የሚከሰው የለም።

ይህ ሁኔታ በአማርኛ ቋንቋ ብቻ ሳይሆን በግዕዝም ቋንቋ እየተለመደ መሄዱን እንገነዘባለን።

በየዚህው የታተሙትን የግዕዝ መጻሕፍት መመልከቱ ይህን እውነታ ማረጋገጥ ያስችላል።

እነዚህን የግዕዝ መጻሕፍት የሚያሳትሟቸው <ERR target=ሰዎች type=non-word> ሰዎች </ERR> እና መፍቻ ቋንቋቸው <ERR target=አማርኛ type=non-word> አማርኛ
</ERR> ሊሆን <ERR target=ስለሚችል type=non-word> ስለሚችል </ERR> አንዱን ቃል አንድ ጊዜ በሀሌታው «ሀ» ሌላ ጊዜ በሐሙሴ «ሐ» ሌላ ጊዜ ደግሞ በብዙኃኑ

«ን» ቢጽፉ እነዚህ ፊደላት ይወክላሉ ተብለው የተፈጠሩበትን ልዩነት ስለማያውቁ ደንታ ላይኖራቸው ይችላል።

ምናልባትም የግዕዝን ቋንቋ ጥሩ አድርገው <ERR target=የሚያውቁ type=non-word> ሚያውቁ </ERR> ምሁራን ለዚህ ጉዳይ ተገቢውን ትኩረት ይሰጡት ይሆናል።

በአገራችን ደግሞ ከጥንት <ERR target=ጀምሮ type=real-word> ጀምሮ </ERR> <ERR target=ጻሓፊዎች type=non-word> ጻሓፊዎችን </ERR> ምሁራን የ<ERR

target=የተለያየ type=real-word> ተለያየ </ERR> ደረጃ ስለነበራቸው፣ ማለትም ብዕር ቀርጾ ፣ ብራና ፍቆ ፣ ቀለም በጥብጥ የሚጽፈው ባለሞያና ምሁራን ተለያየ ደረጃ

ስለነበራቸውና ጽሕፈት እንደ አጅ ሞያ ስለሚቆጠር ፣ ተግባር አድም ጨዋ የሚባለው የሚሠራው ሳይሆን የተራ ሰው ተግባር ስለነበረና ምሁራንም እንደ ቁም ጸሃፊዎቹ ቢጽፉ እንደ

ውርደት ስለሚቆጠርባቸው በጽሕፈት ሞያ አይሰማሩም ነበር።

አሁንም በዘመኑ እንዳለነው ሰዎች እንዳሻቸው ይጽፋሉ።

ከዚህም የተነሣ ነው በግዕዝ መጻሕፍት ሳይቀር የፊደል መዘበራረቅ የሚታየው።

ለዚህ ጉዳይ ተጨባጭ ማስረጃ ለመስጠት <ERR target=የሚከተሉትን type=non-word> የሚከተሉትን </ERR> ከግዕዝ መጻሕፍት የተወሰዱትን ምሳሌዎች እንመልከት።

አንድ ቦታ በአንዱ ሞክሮ ሆሄ የተጻፈው ቃል በሌላው ቦታ በሌላ ሞክሮ ሆሄ ተጽፎ እናገኛለን።

ለምሳሌ መልክአ ራጉኤል ውስጥ ፣ አንድ ቦታ ላይ እንዲህ <ERR target=የሚል type=non-word> ሚል </ERR> እናገኛለን፤ “...አስሰሎሙ በጸሎትክ ለአጽራሪየ (ገጽ15) ፣

በሌላ ቦታ በዚያው መጽሐፍ ውስጥ [1] ድርሳን ሚካኤል (ገጽ 22) ...” ከመ ይኩኖ ለሕይወት ወሰደድኃኒት ወመግረሬ ፀር” ተብሎ ተጽፎ እናገኛለን።

ምንም እንኳ በአሁኑ ጊዜ በግዕዝ ቋንቋ የሚሠሩ የቤተ ክህነት ሰዎች ፊደላትን ከሞላ ጎደል ጠንቅቀው ለመጻፍ ቢሞክሩም የብዙዎቹ ሰዎች የአፍ መፍቻ ቋንቋ የሞክሮ ሆኔያትን ልዩነት ያለመጻፍ ችግር አለባቸው።

ለዚህም ጥሩ ማስረጃ የሚሆንን ካላይ የጠቀስኩት ከግዕዝ መጽሐፍ የወሰድኩት ማስረጃ ነው።

የቋንቋዎች መርሐ ልሳን (አካዴሚ) ውሳኔ ምን የሚል ነበር?

“ስለ ሞክሮ ፊደላት ተጨማሪ ውይይት ሳያስፈልግ ሞክሮ ፊደላት ያስፈልጋሉ ወይስ አያስፈልጉም?” በሚለው ላይ ድምፅ ተሰጥቶ አያስፈልጉም የሚለው ደጋፊ 10፣ ተቃዋሚ 5 በመሆኑ፡ <ERR target=ይቀነስ type=non-word> የቀነሰ </ERR> የሚለው ሐሳብ አለፈ።

ሞክሮ ፊደላት <ERR target=ይቀነሱ type=real-word> የቀነሱ </ERR> በሚለው ውይይት ከተደረገ በኋላ ድምፅ ተሰጥቶበት <ERR target=ከአማርኛ type=real-word> አማርኛ </ERR> ፊደል ስለዳ፤

ሠ እንዲወጣ	በ10	ለ2
ኅ እንዲወጣ	በ10	ለ2
ሐ እንዲወጣ	በ10	ለ2
ዐ እንዲወጣ	በ10	ለ2
ጸ እንዲወጣ	በ9	ለ2
ኸ እንዲወጣ	በ8	ለ2
ሀ እንደ ኸ እንዲነበብ	በ11	ለ1
አ እንደ ኸ እንዲነበብ	በ11	ለ1

ድምፅ ስለጸደቀ በዚህ መሠረት እንዲሠራ ተወስነ።

መርሐ ልሳኑ እላይ የሰጠውን ውሳኔ ሲያደርግ <ERR target=ማለት type=non-word> ማት </ERR> አንዳንድ ፊደላት ከአማርኛው የፊደል ገበታ እንዲወጡ ሲወስንና ከሞክሮ ሆኔያት ውስጥ አንዱን መርጦ ሌላውን ሲያስቀር ያለ በቂ ምክንያት <ERR target=አልነበረም type=real-word> አልነበር </ERR>።

ለምሳሌ ሠ መሠረዙ ይህ ፊደል ጥንት <ERR target=ይወከለው type=non-word> የወከለው </ERR> የነበረው ድምፅ በአማርኛ የለም በማለት ነው።

እንዲሁም ፀን አስቀርቶ ጸን የሠረዘበት ምክንያት ጸ በአጻጻፍ (በእጅ ጽሑፊት) ከደ ጋር ስለሚመሳሰል የማደናገሩን ችግር ለመፍታት ነው።

ከሀሌታው ሀ በስተቀር ሌሎች “ሀ”ዎች <ERR target=እንዲሁም type=non-word> እንዲሁም </ERR> ዐ መወገዳቸው እነዚህን <ERR target=ምልክቶች type=non-word> ምልክቶች </ERR> የሚወክሏቸው ድምፆች በአማርኛ ባለመኖራቸው ነው።

ከዚህ ቀጥሎ ሌላው ውሳኔ የተላለፈበት የፊደል ጉዳይ የፍንፅቅ (በእንግሊዝኛ labiovelars በመባል <ERR target=የሚታወቁት type=real-word> የተወቁት </ERR>) ፊደላት ጉዳይ ነበር።

ይህም እንደሚከተለው ተወስኗል፤ ፍንፅቅ ፊደል ሁለት ድምፆችን በአንድ ምልክት የመገለጫ መንገድ ነው።

ይህ ሆኖ ሳለ ግን በየጊዜው እንደነዚህ ያሉትን ፊደላት መፍጠር የፊደሉን ገበታ መጠን <ERR target=ስለሚያበዛው type=real-word> ስለሚበዛው </ERR> ፍንፅቅ ፊደላት ከአማርኛ ፊደል ገበታ እንዲወገዱ በአንድ ድምፅ መርሐ ልሳኑ ሲወስን፣ በሕዝብ ግፊት የገቡት አንደኛ ሷ፣ሷ፣ባ፣ ወዘተ ያሉት ግን <ERR target=እንዲሠራባቸው type=non-word> እዲሠራባቸው </ERR> <ERR target=በወሰነበት type=non-word> በተነሡበት </ERR> ጊዜ እነዚህን ፊደላት የሚወክሉ ድምፆች በአማርኛ ቋንቋ ለመኖራቸው አጠራጣሪ መሆኑም ተወስኗል።

<ERR target=ለምሳሌ type=non-word> ሳምሳሌ </ERR>፣ <ERR target=ቆላ type=non-word> ቆላ </ERR> <ERR target=ተብሎ type=non-word> ተብ </ERR> በመጻፍ ፈንታ ቆላ፣ <ERR target=ቁጠረ type=non-word> ቁጠረ </ERR> ተብሎ በመጻፍ ፈንታ ቆጠረ ተብሎ ቢጻፍ ምንም ችግር እንደማይፈጥር በምሳሌነት <ERR target=ተጠቅሷል type=non-word> ተጠቅሷል </ERR>።

እላይ የተጠቀሰው የ1973ቱ የኢትዮጵያ <ERR target=ቋንቋዎች type=non-word> ቋንቋዎች </ERR> መርሐ <ERR target=ልሳን type=real-word> ልሳ </ERR> ውሳኔ በኔ አመለካከት ቀላሉና ተማሪዎችንም <ERR target=ለማስተማርና type=non-word> ለማስተማር </ERR> ለሕዝብም አስተዋውቆ በተግባር ለማዋል ቀናው መንገድ ነበር ሆኖም ግን ቀደም ተብሎ እንደተጠቀሰው፣ እስካሁን ድረስ ከመርሐ ልሳኑና <ERR target=አንዳንድ type=non-word> ካዳንድ </ERR> ሲጻፉ ሥርዓትን ለማክበር ከሚሞክሩ ወገኖች በስተቀር በተግባር ያዋለው ወገን የለም።

እንደዚህ ያለው ውሳኔ ግን ቀደም ብሎ እንደታየው ፍጹም ድጋፍ ሊያገኝ የሚችል ውሳኔ <ERR target=ባለመሆኑ type=non-word> ባለመሆኑ </ERR> ሁለተኛ አማራጭና ሁሉንም ወገን የሚያስማማው መንገድ የሚከተለው ሊሆን ይችላል የሚል ሌላ አማራጭ ከዚህ ቀጥሎ <ERR target=አቀርባለሁ type=non-word> አቀርባለሁ </ERR>።

ምንም እንኳ አማርኛ ብዙ ሴማዊያን የኢትዮጵያ ቋንቋዎች (እንደ ጉራግኛ ቋንቋዎች) በሞክሮ ሆኔያት የሚወክሉትን ድምፆች ከአንዱ በስተቀር ሌሎችን የጣሏቸው ቢሆንም፣ አንዳንድ ወገኖች <ERR target=እነዚህ type=non-word> እነዚህ </ERR> ሞክሮ ሆኔያት ከፊደል ገበታው አንዳይወገዱ አጥብቀው ይከራከራሉ።

ዋናው አቋማቸው “ከአባቶቻችን ተያይዞ <ERR target=የመጣልን type=real-word> የመጣልን </ERR> ፊደል <ERR target=አክብረን type=non-word> አክብረን </ERR> እንደ ታሪካዊ ቅርሳችን በማቆየት ፋንታ ይህን እንጣል፤ ያኛውን እናቆይ ማለት በረጅም የሥልጣኔ ታሪካችን ላይ ይቅርታ የማይደረግለት ትልቅ በደል እንደ መሥራት የሚቆጠር ነው” የሚል ነው።

እንዲሁ የሁለቱንም ወገን ፍላጎት ለማመዛዘን <ERR target=የሚከተለውን type=real-word> የሚከተለው </ERR> መንገድ መያዝና አማራጭ <ERR target=የለለው type=non-word> የለለው </ERR> መንገድ መከተል ይኖርበናል።

ከሞክሮ ሆኔያት ውስጥ በአንዱ ብቻ መጻፍ ያለበት አንድ ቃል በአንድ ዓይነት የአጻጻፍ መንገድ ብቻ መጻፍ አለበት የሚለውን በሌሎች አገሮች በተግባር ላይ እየዋለ ያለውን መንገድ መከተል አለብን ማለት ነው።

በእንግሊዝኛ Spelling ወይም orthography (እኔ ጠንቅቆ መጻፍ ብዬ እንደ ሰየምኩት) ዓይነት ያለው ነው።

ይህን ለማድረግ ደግሞ ዕውቀቱ ያላቸው ሰዎች አንድ ቃል <ERR target=በእነዚህ type=non-word> በእነዚህ </ERR> ፊደላት ብቻ መጻፍ አለበት ብለው አንድ የቃላት መድብል ሲያዘጋጁልን ያንን ተከትለን መጻፍ እንችላለን።

ከዚያ ወጭ ከጻፍን ግን ስሕተት እንደሠራን ስለሚቆጠርብን ጠንቅቀን ቃል ባህር፣ ባኅር ወይንም ባኸር ብሎ እንደ መጻፍ ማለት ነው።

እንዲሁም ብርሀን፣ ብርሐን፣ ብርታን ወይም ብርሐን ተብሎ አይጻፍም ማለት ነው።

አባቶቻችን ሲሠሩበት እንደነበረው እኛም እንደዚያው ለመሥራት መሞከራችን አግባብነት ያለው አይመስለኝም።

ቋንቋ በየጊዜው ተለዋዋጭ ነው፤ በየዘመናቱ የአንድ ቋንቋ ሥርዓት <ERR target=ሰዋሰው type=non-word> ሰዋሰው </ERR> እንደሚለውጥ ሁሉ ሥርዓተ ድምፁም ይለወጣል።

ስለዚህም ነው ብዙ ቋንቋዎች በየጊዜው የቋንቋቸውን ያጻጻፍ መንገድ <ERR target=የሚያሻሽሉት type=real-word> የሚያሻሽሉ </ERR>።

በእንግሊዝኛ ይህን Spelling reform ብለው ይጠሩታል።

በእንግሊዝኛ ቋንቋ (በተለይ በአሜሪካ እንግሊዝኛ) እንዲህ የመሰለው ያጻጻፍ መሻሻል ብዙ ጊዜ <ERR target=ተካሂዷል type=non-word> የካሂዷል </ERR>።

በእንግሊዝኛ ቋንቋ ብቻ ሳይሆን በሌሎችም ቋንቋዎች ተመሳሳይ የአጻጻፍ መሻሻል ሥራ ተደርጓል።

በቅርቡ የጀርመንኛ ቋንቋ አዲስ ጠንቅቆ የመጻፍ ድንጋጌ <ERR target=ወጥቶለት type=non-word> ወጥቶለት </ERR> በትምህርት ቤቶችና በመገናኛ ብዙኃን እንዲሰራጭ ተደርጎ እየተሠራበት ነው።

ለዚህ ጉዳይ ጥሩ <ERR target=መረጃ type=non-word> መረጃ </ERR> የሚሆንን የሌሎችን ቋንቋዎች የቃላትና የአጻጻፍ ሥርዓት ምን <ERR target=እንደሚመስል type=real-word> እንደሚመስል </ERR> ከሁለትና <ERR target=ከሥስት type=non-word> ከሥስት </ERR> መቶ ዓመት <ERR target=በፊት type=non-word> በፊት </ERR> <ERR target=የተጻፉትን type=non-word> የተጻፉትን </ERR> መጻሕፍት ማየት ነው።

የዚያን ጊዜው ከዛሬው ለየት ያለ እንደሆነ እናስተውላለን።

ስለዚህም በአማርኛም ተመሳሳይ እርምጃ በገንዘብና አንድ ቃል በአንድ መንገድ ብቻ እንዲጻፍ ብናደርግ ቋንቋውን ሥርዓት አስያዝነው ማለት ነው።

ይህ ሁኔታ አስቸጋሪ ሊመስልን ይችላል፤ ይህም ስርዓት ስናነብ የምናነበው ሥዕል እንጂ ፊደላትን በመቁጠር አለመሆኑን ከተረዳን የዚህን ጉዳይ ቀላልነት ልንረዳ እንችላለን።
አንድ ጥሩ ምሳሌ ባሳይ ሁኔታው የበለጠ ሊብራራ የሚችል ይመስለኛል።

በአማርኛም ቢሆን በተለምዶ አንዳንድ ቃላትን የምንጽፍበት አንድ መንገድ ብቻ አለን።

ለምሳሌ ብዙ <ERR target=ሰው type=non-word> ሰው </ERR> እግዚአብሔር የሚለውን ቃል የሚጽፈው በዚህ መንገድ እንጂ እግዚአብሔር፣ እግዚአብሔር፣ ዕግዚአብሔር ዕግዚአብሔር ወይንም እግዚአብሔር ብሎ <ERR target=ቢጽፍ type=real-word> ብጽፍ </ERR> ለአንባቢው በቀላሉ እንደተለመደው እንደ እግዚአብሔር ቀና ሆኖ አይነበብለትም።

ሲያነበው ግራ ይጋባል።

ሎሎችም ቃላት በተጨማሪነት ማስቀመጥ ይቻላል፤ አባት አናት አዲስ አበባ፣ ሰማይ መንግሥት አገር፣ ሥራ ወ.ዘ.ተ።

ለምሳሌ፣ ከነዚህ ቃላት ውስጥ የመጀመሪያው አራቱን ወሰደን በሌሎቹ ሞክሼ ሆኔያት ብንጽፋቸው ለማንበብ <ERR target=እንደማይመራን type=real-word> እንደማይገራን </ERR> ማንም <ERR target=አስተዋይ type=non-word> አስተዋይ </ERR> ሰው ሊገነዘበው ይችላል፤ እነሱንም ዐባት፣ ዕናት፣ ዐዲስ ዐበባ፣ <ERR target=ሠማይ type=real-word> ሠማ </ERR> ብሎ እንደ መጻፍ ጻይነት ነው።

ከውጭ አገር ቋንቋ ሌላ ምሳሌ ወሰደን ለዕይታችን የተለመደውን የእንግሊዝኛ Civil የሚለውን ቃል Sivil ተብሎ ተጽፎ <ERR target=በናገኘው type=non-word> ብናገኘው </ERR> <ERR target=ለማንበብ type=real-word> ለማንበብ </ERR> ግር <ERR target=ይለናል type=non-word> ይለና </ERR>።

ቃሉ በእንደዚህ ባለ ሁኔታ ሲጻፍ ለማንበብ ለመጀመሪያ ጊዜ ስለሚሆንብንም እንግዳና የግናውቀው ቃል ሊሆን ስለሚችል ትርጉሙ ምን ይሆን? በማለት በመዝገብ ቃላት ውስጥ ልንፈልገው እንሞክራለን።

በመዝገብ ቃላት ውስጥ አለመኖሩን ስናረጋግጥም ተሳስቶ <ERR target=የተጻፈ type=real-word> ተጻፈ </ERR> የእንግሊዝኛ ቃል መሆኑን እንገነዘባለን።

ይህም የሚያመለክተን ስናነብ የምናነበው ስዕል እንጂ ፊደላትን በመቁጠር አለመሆኑን ነው፤ ስለዚህ አንድ ቃል በሚጻፍበት ጊዜ በዚህ በአንዱ መንገድ ብቻ ነው ተብሎ ከተወሰነልን ያንን መንገድ ተከትልን ስለምንጽፍ የዚያ ቃል ያጻጻፍ ስልል እንደ እግዚአብሔር ያጻጻፍ ስዕል <ERR target=ፈጥኖ type=non-word> በጥኖ </ERR> በአእምሮአችን ውስጥ ይቀረጻል ከዚህ የበለጠ መረጃ ማግኘት አንችልም ማለት ነው።

እንግዲህ ከዚህ አስተሳሰብ በመነሳት ለአማርኛ አጻጻፍ ስርዓትና ህግ ካበጀንለት እና አንድ ቃል መጻፍ <ERR target=ያለበት type=real-word> ያለበትን </ERR> በዚህ በአንዱ መንገድ ብቻ ነው <ERR target=በለን type=real-word> በለን </ERR> ከወሰንን በዚህ ውሳኔ መሠረት ተማሪዎቻችን ሊማሩበት እና <ERR target=ሊመሩበት type=real-word> ለመሩበት </ERR> ከመቻላቸውም በላይ እኛም አራሳችን ስንጽፍ ይህንኑ አንድ መንገድ ብቻ ተከትለን እንጽፋለን።

በአሁኑ ጊዜ እንደሚደረገው ግን <ERR target=አንዱን type=real-word> አንዱም </ERR> ቃል አንድ ጊዜ በአንዱ ሞክሼ ሆኔ፤ ሌላ ጊዜ ደግሞ በዚያው ጽሑፍ ውስጥ በሌላው መጻፍ አስተዋይ አእምሮ የማይቀበለው ስለሆነ ይህንን ቃል ጥያቄ የምናስተካክልበት ጊዜ ነው የሚል አስተሳሰብ ስላለኝ ይህችን ትንሽ በአማርኛ ሞክሼ ሆኔያትን ጠንቅቆ ያለመጻፍ ችግር እና መፍትሄ ብዬ የሰየምኳትን መድብለ ቃላት አዘጋጅቻለሁ።

በዚህ መጽሐፍ የአማርኛ ፊደል ጠንቅቀን ለመጻፍ የምንከተለውን መመሪያ ለማመልከት የታቀደ ሲሆን ስለዚህ እንደ ማንኛውም ቋንቋ አማርኛም <ERR target=በመጀመሪያ type=non-word> በመጀመሪያ </ERR> ደረጃ ከኢትዮጵያ ቋንቋዎች የተዋሳቸውና የሚሠራባቸው ቃላት ብዙዎች እንደሆኑ ማመልከት ይቻላል።

እነዚህ ቃላት <ERR target=ከከሻውያን type=non-word> ከከሻውያ </ERR> ቋንቋዎች የተወረሱ ከሆኑ (ለምሳሌ፣ ከኦሮሞኛ፣ ከአገውኛ ወ.ዘ.ተ.) ቃላቱ መጻፍ ያለባቸው

ከዚህ በታች እንደምናያቸው ቃላት ጻይነት በአንዱ ሞክሼ ሆኔ ብቻ፣ ማለትም በ “ሀ” “ሰ” “አ” “ጸ” ብቻ ነው።

ይህም የሚሆነው በነዚህ ቋንቋዎች ሌሎችን ሞክሼ ሆኔያት የሚወክሉ ድምፆች ባለመኖራቸው ነው።

ለዚህ ጉዳይ አንዳንድ ምሳሌዎችን መስጠት አስፈላጊ ይመስለኛል።

ለምሳሌ እንደ መገርሳ፣ ፊይሳ፣ ሀርቡ፣ አዳማ ተሉ፣ አሌልቱ፣ ሀርጌሳ፣ ሱማሌ፣ አፋር፣ ሲዳማ፣ አውንጂ ወ.ዘ.ተ. ያሉት ቃላት ጻይነት ሲሆኑ፣ እንዲሁም በታሪካዊ ምክንያቶች ኢትዮጵያ ከብዙ <ERR target=አገሮች type=non-word> አገሮች </ERR> ጋር ግንኙነት ከማድረግ የተነሳ ብዙ ቃላትን ከነዚህ አገር ወስዳለች

ይህም ያለና ወደፊትም የሚኖር ጉዳይ ነው።

ለምሳሌ ከክርስትና ሃይማኖት የተነሳ ከግሪክ፣ ከሶርያ፣ ከወረብያ፣ ከዚያ በኋላ በልዩ ልዩ ታሪካዊ አጋጣሚዎች <ERR target=ከፖረቱጋል type=non-word> ከፖረቱጋል </ERR>፣ ከፈረንሳይ፣ ከኢጣሊያና ከእንግሊዝ ሥልጣኔ ጋር ግንኙነት ስላደረገች ከነዚህ <ERR target=አገሮች type=non-word> አገሮች </ERR> ቃላት ወስዳለች።

በሃይማኖት ምክንያት የተዋሰነቸውን <ERR target=ቋሚ type=non-word> ቋሚ </ERR> የሆነ ያጻጻፍ <ERR target=ሥርዓት type=non-word> ሥርዓት </ERR> <ERR target=ስለባጀንላቸው type=non-word> ስለባጀንላቸው </ERR> ያንኑ ሥርዓት ተከትሎ ከመጻፍ በስተቀር ሌላ አማራጭ የለንም ማለት ይቻላል።

ለምሳሌ በጳ የምንጽፋቸው ቃላት ሁሉ <ERR target=በግሪክ type=real-word> በግሪክና </ERR> በ (ፕ) <ERR target=የሚጻፉ type=real-word> የሚጻፉት </ERR> ነበሩ።

እንደዚህ ያሉት ቃላት ከክርስትና ሃይማኖት ጋር የተያያዙ ስለነበሩ በዚያን ጊዜ <ERR target=ከእኛ type=non-word> ከእኛ </ERR> ቋንቋ ጋር እንዲጻፉ አድርገናቸዋል።

ከወረብኛ ደግሞ በንግድና <ERR target=በሃይማኖት type=non-word> በሃይማኖት </ERR> ግንኙነት የተነሳ አያሌ ቃላት ተውሰናል።

ስለዚህም <ERR target=በወረብኛ type=non-word> በወረብኛ </ERR> ቋንቋ አሁንም ሞክሼ ሆኔያት ሳይጠፉ የሚሠራባቸው (በተለይ የተጽውያ ስሞችን) ስንጽፍ በተገቢዎቹ ሞክሼ ሆኔያት መጻፍ አለብን ማለት ነው።

በብዛት በአማርኛ ውስጥ ገብተው የሚገኙ የወረብኛ ቃላት ስላሉ ስለነሱ በአማርኛ ትክክለኛ አጻጻፍ ብንነጋገር ጥሩ ይመስለኛል።

ሁኔታውን የበለጠ ለማብራራት የግዕዝንና የወረብኛውን የሞክሼ ሆኔያት ቅርጽ እስቲ እናስተያይ፤

የግዕዝና የወረብኛ ተመሳሳይ ፊደላትን ንጽጽር

እዚህ ላይ <ERR target=ሙብራራት type=non-word> ሙብራራት </ERR> ያለበት ጉዳይ አለ።

<ERR target=ይኸው type=real-word> ይኸውም </ERR> ከአማርኛ ፊደላት <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስ </ERR> “ን” የሚወክለው “ጸ” ቢሆንም ብዙዎቹ ወደ አማርኛ የገቡ በዚህ ፊደል <ERR target=የሚጻፉ type=real-word> የሚጻፉ </ERR> የወረብኛ ቃላት በተለምዶ በ “ሰ” ስለሚጻፉ በዚህም መድብል ውስጥ ይኸውም የተለምዶ አጻጻፍ እንዲጠበቅ ሆኗል።

ይህን የፊደላት ንጽጽር <ERR target=ካየን type=real-word> ካየር </ERR> በኋላ <ERR target=ከወረብኛ type=real-word> የወረብኛ </ERR> የተዋሰነቸው ቃላት እንዴት መጻፍ እንዳለባቸው ጥቂት ናሙናዎች ማሳሰቢያ ከዚህ በታች አስጠባለሁ።

<ERR target=በብዛት type=non-word> ባብዛት </ERR> የሚሠራባቸው መሠረታቸው ወረብኛ የሆነ የኢትዮጵያ ስሞች በመድብለ ቃላቱ ውስጥ እንዲካተቱ ተደርጓል።

<ERR target=የአማርኛ type=real-word> ለአማርኛ </ERR> ቃላት የተገኙበት ሥር እንደተሰጠው ሁሉ <ERR target=ለእነሱም type=non-word> ለእነሱም </ERR> የወረብኛ ሥርዓት ተሰጥቷል።

ስለ መድብለ ቃላቱ ትንሽ መግለጫ

በዚህ በአማርኛ ሞክሼ ሆኔያትን ጠንቅቆ <ERR target=ያለመጻፍ type=non-word> ያለመጻፍ </ERR> ችግርና መፍትሔ ተብሎ <ERR target=በተሰየመው type=non-word> በተሰየመው </ERR> የቃላት መድብል ውስጥ፣ ቃላት በፊደል ቅድመ ተከተል ተቀምጠዋል።

ይህም ሲሆን በአማርኛ ቋንቋ ውስጥ ያሉት ቃላት ሁሉ ተካተዋል ማለት ሳይሆን ጠንቅቆ <ERR target=በመጻፍ ረገድ type=non-word> በመጻፍ ረገድ </ERR> ችግር የሚፈጥሩ ሞክሼ ሆኔያት ያሉባቸው ቃላት ብቻ ናቸው ተለቅመው የተቀመጡት።

ሆኖም ግን <ERR target=እንደመግቢያ type=non-word> እንደመግቢያ </ERR> ቃላት <ERR target=ከተለቀሙት type=real-word> ከተለቀሙ </ERR> ውስጥ ሞክሼ ሆኔያት የሌላባቸውም ጥቂት ቃላት እንደመግቢያ ቃላት ገብተው ይገኛሉ።

ይህም የተደረገበት ምክንያት እነዚህን የመሳሰሉት ቃላት ሞክሼ ሆኔያት ካለባቸው ቃላት ጋር በተጣማሪነት <ERR target=ስለሚሠራባቸው type=non-word> ስለሚሠራባቸው </ERR> የግዴታ አሉን <ERR target=ማስገባቱ type=non-word> ማስገባቱ </ERR> አስፈላጊ ስለሆነ ነው።

ለምሳሌ ገ ሥር “ዝ” የሚል <ERR target=ድርብ type=real-word> ድርብ </ERR> ቃል ብንጠቀምበት ሞክሼ ሆኔ ስለሌለበት ምንም የአጻጻፍ ችግር <ERR target=አይፈጥርብንም type=real-word> አይፈጥርብን </ERR> ነበር

ነገር ግን <ERR target=በመድብሉ type=non-word> በመድብሉ </ERR> እንደሚታየው ከሌሎች ሞክሮ ሆሄያት ካለባቸው ቃላት ጋር ሲጣመር የነዚህን ቃላት ሞክሮ ሆሄያት ለማሳየት ሲባል እንደመነሻ ቃል ሆኖ <ERR target=ሰለገባ type=real-word> ሰለገባ </ERR> እንደነዚህ ያሉትን በዚህ መንገድ ማየቱ ጥሩ ነው። ለምሳሌ ከዚህ ቃል ጋር ተጣምረው የሚገኙ ቃላት የሚከተሉት ናቸው፤

- በገዛ ራሴ
- በገዛ እጅ
- ነፍስ ገዛ
- አደብ ገዛ
- አገር ገዛ

ዐቅል ገዛ ወዘተ።
አንድ ቃል በአንዱ ሞክሮ ሆሄ እንጂ በሌላው አለመጻፉን ለማስረዳት፣ ሥርወ ቃሉ በቅንፍ ተቀምጧል።
ብዙዎቹ እንደነዚህ ያሉት ቃላት ከግዕዝ የተወረሱ ወይንም ከግዕዝ ጋር ዝምድና ያላቸው ቃላት ስለሆኑ ማስረጃው ቃል በቅንፍ ውስጥ ሥርወ ቃሉን <ERR target=የሚያመለክተው type=non-word> የሚያከተው </ERR> <ERR target=ተመልክቷል type=non-word> በምስክርታል </ERR>።
ለምሳሌ ግዕዝ ከሆነ በ “ግ” ተመልክቷል <ERR target=ማለት type=non-word> መለት </ERR> ነው።
በተጨማሪም <ERR target=የዚህ መድብሉ ቃላት type=non-word> የዚህ መድብሉ ቃላት </ERR> ተጠቃሚ ማስተዋል ያለበት የሚከተለውን ዐቢይ ጉዳይ ነው።
በዚህ <ERR target=መድብሉ type=non-word> መድብሉ </ERR> ውስጥ የተካተቱት ቃላት <ERR target=ሞክሮ type=non-word> የሞክሮ </ERR> ሆሄያት ችግር ያለባቸው ብቻ ናቸው።

<ERR target=ማለትም type=non-word> መለትም </ERR> አንድ ሥርወ ቃል ተቀምጦ የሱ ጓዞች የሆኑት ውልድ ቃላት በርሱ ሥር ተካተዋል፤ ሆኖም ግን በአንድ ውልድ ቃል ሥር ሊኖሩ <ERR target=የሚችሉት ቃላት type=non-word> የሚችሉት ቃላት </ERR> በሙሉ ገብተዋል ለማለትም <ERR target=አልደፍርም type=non-word> የልደፍርም </ERR>።

ስለዚህ መጽሐፉ ውስጥ ያልታየ ውልድ ቃል ከየትኛውም ሥርወ ቃል ሥር እንደሚመደብ አገናዝቦ መጻፉ የተጠቃሚው ፈንታ ይሆናል።
በየቃላቱ ሥር የሚመደቡትን ውልድ ቃላት ሁሉ <ERR target=እናስገባ type=non-word> እስገባ </ERR> ካልንማ <ERR target=መጽሐፉ type=non-word> መጽሐፉ </ERR> <ERR target=እንደዚህ type=non-word> እደዚህ </ERR> በመሰለው ትንሽ ቅጽ ሊወጣ አይችልም ነበር።
ይህም ማለት መድብሉ ጠቋሚ እንጂ ሁሉንም ቃላት ያካተተ እንዳይደለ መረዳቱ አስፈላጊ ይመስለኛል።
ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው ነገሠ በሚለው ቃል ሥር፣ ንኡስ አንቀጹ መንገሥና በገዛ አንቀጹ ነገሥ፣ ተነጋገሥ፣ ነጋሢነት፣ ንጉሡ፣ መንግሥቱ፣ መንግሥቱ፣ ሞኝ አንግሥ ላይኖሩ ይችላሉ።
ስለዚህም የነገሡን አጻጻፍ ያወቀ ሰው <ERR target=እነዚህ type=non-word> እነዚህ </ERR> ሁሉ ቃላት የዚህ ዋና ወይንም ሥርወ ቃል፣ ውልድ ቃላት መሆናቸውን አጠናቆ በማገናዘብ በየትኛው ሞክሮ ሆሄ እንደሚጻፉ ማወቅ ይችላል ማለት ነው።

ይህን ካሳየን ዘንድ ወደ <ERR target=ሌሎቹ type=non-word> ሌሎቹ </ERR> ኢትዮጵያ <ERR target=ቃላትን ወደ type=non-word> ቃላትንወደ </ERR> ተዋሰኛቸው ቋንቋዎች እንደሆኑ እነሱን እንዴት አድርገን እንጻፋቸው <ERR target=የሚለውን type=real-word> የሚለው </ERR> ጥያቄ አንመልስ።
ከአውሮጳውያን ቋንቋዎች የተዋሰኛቸው ቃላት አንድ ዐረብኛው ዓይነት ያለ ችግር የለባቸውም።
ስለዚህም በ“ሀ” በ“ሰ” በ“አ” ብቻ መጻፍ እንችላለን ሊሆን የማይችለው ግን በሌሎቹ ሞክሮ ሆሄያት እነዚህን ቃላት መጻፉ ነው።
እነዚህን አላይ የተጠቀሱት <ERR target=የአውሮፓ type=non-word> የአሮፓ </ERR> <ERR target=ቋንቋዎች type=non-word> ቋንቋዎች </ERR> ቃላት ለምሳሌነት የሚበቁ ይመስለኛል።

ይህ ከሆነ ዘንድ አላይ ያየናቸው ቃላት በምንም ሁኔታ ሳይሆን ሳይሆንም <ERR target=ወይንም type=real-word> ወይን </ERR>ም ሳይንስ፤ <ERR target=ሦሻሊዝም type=non-word> ሦሻሊዝም </ERR>፤ <ERR target=አርምሥትሮንግ type=non-word> አርም ሥትሮንግ </ERR> ወይንም ዐርም ሥትሮንግ፤ <ERR target=ሣኮንዶ type=non-word> ሣኮንዶ </ERR>፤ <ERR target=ሚስቶ type=non-word> ሚቶ </ERR> ወይንም ሴኮንዶ ሚቶ፣ ሐቴል ወይንም <ERR target=ፍቴል type=non-word> ፍቴል </ERR>፤ ሐሲታል ወይን <ERR target=ፍሲታል type=non-word> ፍሲታል </ERR>፤ ፓስታ ተብለው አይጻፉም ማለት ነው።
<ERR target=ሁኔታው type=real-word> ሁኔታ </ERR> አንደገና አጽንኦት ለመስጠት በአጻጻፍ ረገድ ጥንቃቄ <ERR target=ማድረግ type=non-word> ማድረግ </ERR> ያለብን፤ ቃላቱ የተውሶ ሳይሆኑ የአማራኛ ወይንም <ERR target=የግዕዝ type=non-word> የግዕዝ </ERR> ቃላት ወይንም የተውሶ <ERR target=ቃላት type=non-word> ቃላት </ERR> ሆነው፤ <ERR target=ዐረብኛ type=non-word> ዐረብኛ </ERR> ከሆኑት በስተቀር፣ መሰረታቸው ከኢትዮጵያ ቋንቋዎች ከኩሻዊ ወይንም ከአውሮጳ ቋንቋዎች ማለትም ከፖርቱጋል፣ ከኢጣሊያንኛ፣ ከፈረንሳይኛ፣ ወይንም <ERR target=ከእንግሊዝኛ type=non-word> ከእንግሊዝኛ </ERR> የተወረሱ ቃላት ከሆኑ አላይ በጠቀስነው መሠረት ቢጻፉ ትክክለኛውን ድምፅ ተከትለው ተጽፈዋል ማለት ስለሆነ ይህን ትንሽ ጥንቃቄ ማድረግ ብቻ ስለሆነ <ERR target=ከመጠራጠርና type=non-word> ከመጠራጠርና </ERR> በየትኛው ሞክሮ ሆሄ ልጻፍ ከሚል ችግር አንድናለን።

ዋቢ መጻሕፍት
አምሳሌ አክሊሉ (1996. ዓ.ም)። <ERR target=አማርኛ type=non-word> አማርኛ </ERR>-አንግሊዝኛ መዝገብ ቃላት (<ERR target=ተሻሽሎ type=non-word> ተሻሽሎ </ERR> የወጣው) ሦስተኛ እትም አ.አ ንግድ ማተሚያ ቤት፣ ሜጋ አሳታሚ ድርጅት።
የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚ (1973 ዓ.ም.) ስለአማርኛ ፊደል መሻሻል ጥናት ውሳኔ አዲስ አበባ 1984 (ይልታተም)።
ኪዳነ ወልድ ክፍሌ (1948)። መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገብ ቃላት ሐዲስ። አ.አ ንግድ ማተሚያ ቤት።

Source: <http://dw.com/p/1J09K>
Date: 03.06.2016

በጀርመን የሽብር ጥቃት መከሻፍ
ዱስልዶርፍ ከተማ ጀርመን <ERR target=ውስጥ type=non-word> ዉስጥ </ERR> ጥቃት ሊያደርሱ ነበር በሚል የተጠረጠሩ ሦስት የሶርያ ዜጎች ትናንት <ERR target=መያዛቸው type=non-word> መያዛቸው </ERR> ተሰምቷል።
<ERR target=ባለፈው type=non-word> ባለፈው </ERR> ዓመት በርካታ ስደተኞች ወደ ጀርመን ሲገቡ <ERR target=አብረው type=non-word> አብረው </ERR> እንደመጡ <ERR target=የተገለጸው type=non-word> የተገለጸው </ERR> <ERR target=ሶርያውያን type=non-word> ሶርያውያን </ERR> ተገንጠዎቻች ራሱን የኢራቅ እና ሶርያ እስላማዊ መንግሥት <ERR target=የሚለው type=non-word> የሚለው </ERR> ፅንፈኛ ቡድን ISIS <ERR target=ሳይልካቸው type=non-word> ሳይልካቸው </ERR> እንዳልቀረ አቃቤ ሕግ አመልክቷል።
አቃቤ ሕግ ተጠርጣሪዎቹ ሁለቱ አጥፍቶ በመጥፋት <ERR target=ሌሎች type=non-word> ሌሎቹ </ERR> ደግሞ በአድምታ ተኩስ በርካቶችን ለመግደል <ERR target=ማቀዳቸውን type=non-word> ማቀዳቸውን </ERR> ቢገልጽም፣ ፅንፈኛ ተግባራዊ ለማድረግ <ERR target=ተቃርበው type=non-word> ተቃርበው </ERR> እንደሆነ የሚጠቁም መረጃ አለመኖሩም ተገልጿል።
ባለፉት አምስት ዓመታት ጀርመን <ERR target=ውስጥ type=non-word> ዉስጥ </ERR> ሊደርሱ የታቀዱ የሽብር ጥቃቶች አንድም <ERR target=መከሻፍቸውን type=non-word> መከሻፍቸውን </ERR> አንድም ሳይሳኩ <ERR target=መደናቀፋቸውን type=non-word> መደናቀፋቸውን </ERR> ዘገግዎች ያመለክታሉ።
<ERR target=በጎርጎሪዮሳዊ type=non-word> በጎርጎሪዮሳዊ </ERR> 2011 ዓ.ም መጋቢት ወር ግን አንድ የኮሶቮ አልባንያ ዜጋ ፍራንክፈር <ERR target=አውሮፕላን type=non-word> አውሮፕላን </ERR> ማረፊያ ላይ ሁለት የዩናይትድ ስቴትስ ወታደሮችን ገድሎ ሌሎች ሁለት አቀስሏል።
በቁጥጥር ሥር <ERR target=የሞለው type=non-word> የሞለው </ERR> ጥቃት አድራሽ የዕድሜ ልክ አሥራት ተፈርዶበታል።
<ERR target=ባለፈው type=non-word> ባለፈው </ERR> የካቲት ወር የጀርመን ፖሊስ በመላ ሀገሪቱ በተለያዩ ግዛቶች የሽብርተኞች ሠንሰለት እና ቡድን መኖሩን እንደደረሰበት <ERR target=አሳውቆ type=non-word> አሳውቆ </ERR> በርሊን፣ ፍርድ ራይን ቬስትፋላን፣ እንዲሁም ኒደር ዛክስን በፈጣን ርምጃ መረቡን <ERR target=በጣጥሰው type=non-word> በጣጥሰው </ERR>

type=non-word> በጣጥሰው </ERR> አራት ተጠርጣሪ <ERR target=አልጀርያውያን type=non-word> አልጀርያውያን </ERR> <ERR target=ተይዘው type=non-word> ተይዘው </ERR> የጥቃት <ERR target=ሴራው type=non-word> ሴራው </ERR> በእንጭጩ ተቀጩ።

በተመሳሳይም በጀርመን የኖርድ ራይን ሼስት 4-ላን ፌደራል ግዛት ዋና ከተማ <ERR target=በሆንቸው type=non-word> በሆንቸው </ERR> ዱስልዶርፍ ሊጣል <ERR target=የታቀደው type=non-word> የታቀደው </ERR> ጥቃት ከወዲሁ መከሸፉ ተገልጿል።

ቀድሞ <ERR target=የከተማው type=non-word> የከተማው </ERR> ዋና ጎዳና <ERR target=የነበረው type=non-word> የነበረው </ERR> በርካቶች በእግር የሚንሸራሸሩበት ተወዳጅ ጎዳና ሃይንሪሽ ሃይን አለ ነበር የሽብር ጥቃቱ ዓላማ።

ጥቃቱን በማቀናበር የተጠረጠሩት ሐምሳ ሲ፣ ማሆኖ ሲ፣ እንዲሁም አብድ አራህማን ኤኬ የተባሉት ሦስት የሶርያ ዜጎች ከጀርመን የተለያዩ ከተሞች ተይዘዋል።

<ERR target=አራተኛው type=non-word> አራተኛው </ERR> ተጠርጣሪ ሳህ ኤ ፓሪስ ፈረንሳይ <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> በፖሊስ ቁጥጥር ሥር እንደሚገኝ እና ወደ ጀርመን የሚለከበት ሂደት መጀመሩም ተሰምቷል።

ይህ ተጠርጣሪ <ERR target=የተያዘው type=non-word> የተያዘው </ERR> <ERR target=ባለፈው type=non-word> ባለፈው </ERR> የካቲት ወር <ERR target=ቀደም type=real-word> ቀደም </ERR> ብሎ ሲሆን የጥቃት ዕቅዱን ለፖሊስ <ERR target=የዘረዘረው type=non-word> የዘረዘረው </ERR> እሱ መሆኑም ተገልጿል።

የኖርድራይን ሼስት4-ላን ፌደራል ግዛት የሀገር <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> ሚኒስትር ራልፍ ስግር በሃገሪቱ መካከል <ERR target=ያለው type=non-word> ያለው </ERR> የመረጃ <ERR target=ልውውጥ type=non-word> ልወወጥ </ERR> ለጥቃት ዕቅዱ መከሸፍ ትልቅ ሚና መጫወቱን አመልክተዋል።

«<ERR target=ይህ type=real-word> ይህን </ERR> የፀጥታ አስከባሪ ኃይሎች በትብብር <ERR target=ለመሥራታቸው type=non-word> ለመሥራታቸው </ERR> ጥሩ ምሳሌ <ERR target=ነው type=non-word> ነው </ERR>።

ጀርመን <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥም </ERR> ሆነ በባለም አቀፍ ደረጃ <ERR target=ያለው type=non-word> ያለው </ERR> የጥቆማ እና መረጃ <ERR target=ልውውጥ type=non-word> ልወወጥ </ERR> ይደረጋል።

ለዚህም <ERR target=ነው type=non-word> ነው </ERR> <ERR target=ሴራውን type=non-word> ሴራውን </ERR> ገና በእንጭጩ ፖሊስ ለማክሸፍ <ERR target=የቻለው type=non-word> የቻለው </ERR>።»

ተጠርጣሪዎቹ ወደ ጀርመን የገቡት መራሃተ መንግሥት አንገላ ሜርካል ሀገሪቱ ድንበሯን ለስደተኞች ከፍት እንድታደርግ ባላለፉት አወዛጋቢ <ERR target=ውሳኔ type=non-word> ወሳኔ </ERR> መሆኑን <ERR target=የጠቆመው type=non-word> የጠቆመው </ERR> የጀርመን የዜና ወኪል DPA ዘገባ፣ ሶርያዊያኑ የISIS አባላት ሳይሆኑ እንዳልቀሩ ያመለክታል።

በተለይም አብድ አራህማን ኤኬ በሽብርተኝነት <ERR target=የተፈረጀው type=non-word> የተፈረጀው </ERR> የሶርያ ተቃዋሚ ቡድን አል ኑሥራ ግንባር ጋር አብሮ ሳይሰራ እንዳልቀረም ዘርዘሯል።

ከተያዘት ተጠርጣሪዎች መካከል <ERR target=አንደኛው type=non-word> አንደኛው </ERR> ካልሰጠው ሽ ፍርድ ቤት ቀርቧል።

ሃይድልበርግ ከተማ በሚገኝ የስደተኞች መኖሪያ <ERR target=የቆየው type=non-word> የቆየው </ERR> የ31 ዓመቱ ተጠርጣሪ የፈንጂ ቀበቶ ለማዘጋጀት ኃላፊነት ተሰጥቶት እንደነበርም ተገልጿል።

ያም ሆኖ የፌደራል ጠቅላይ አቃቤ ሕግ ቃል አቀባይ ፍራውዲክ ከሽር የጥቃት ዕቅዱን ተግባራዊነት የሚያረጋግጥ ማስረጃ እንዳልተገኘ ተናግረዋል።

«ባለን መረጃ መሠረት ተጠርጣሪዎቹ የጥቃት <ERR target=ዕቅዳቸውን type=non-word> ዕቅዳቸውን </ERR> በተጨማሪም ተግባራዊ ለማድረግ መዘጋጀታቸውን አያመለክትም።

ፈረንሳይ <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> ከሚካሄደው የአወሮጳ የእግርኳስ ሻምፒዮና ጋርም የተያያዘ አይደለም።»

ምንም እንኳን አቃቤ ሕግ ተጠርጣሪዎቹ ጥቃቱን ለማድረስ <ERR target=ተቃርበው type=non-word> ተቃርበው </ERR> እንደነበር የሚያሳይ መረጃ የለም ቢልም የጀርመን የሀገር <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> ሚኒስትር የሽብርተኞች ጥቃት ስጋት በሀገሪቱ ከፍተኛ ደረጃ ላይ መድረሱን አመልክቷል።

Source: <http://dw.com/p/1J0Fu>

Date: 04.06.2016

የናይጆር ደለል ይዘታ

የናይጆርያ መንግሥት በኒዠር ደለል በሚገኘው የአጎረ ግዛት በነዳጅ ዘይት ፍሳሽ የተከሰተውን ያካባቢ ብክለት ለማስወገድ ያስችላል ያለውን ግዙፍ የማዕዳት ፕሮግራም ጀመረ።

ርምጃውን ለተፈጥሮ አካባቢ ጥበቃ የሚረዳው በደስታ ተቀብለውታል።

« መርህ ግብሩ መነቃቃቱ ለኛ የአካባቢ ተቆርቋሪዎች ጥሩ ጅምር ነው።

ምክንያቱም፣ አንደኛ፣ ከመርህ-ግብሩ በስተጀርባ ፕሬዚደንታዊው ጽሕፈት ቤት እና <ERR target=ፌዴራላዊው type=non-word> ፌዴራላዊው </ERR> መንግሥት ስላሉበት ቀጣይነቱ የተረጋጋገጠ ነው።

ሁለተኛ ደግሞ፣ ከብዙ ጊዜ ወዲህ አካባቢ ጥበቃን በተመለከተ ፍትሕ ተናገሩታል። ለቆየት የአጎረ ላንድ ነዋሪዎች በመጨረሻ ፍትሕ የሚያስገኝላቸው ነው።»

ይኸው አንድ ቢልዮን ዶላር የሚጠይቀው መርህ-ግብር፣ በተመድ ግምት መሰረት፣ እስከ 30 ዓመታት ድረስ ሊወስድ ይችላል።

ይህንን ከአምስት ዓመት መዘግየት በኋላ የተነቃቃውን ፕሮግራም የናይጆርያ ፕሬዚደንት መሀመድ ቡሀሪ መርቀው እንዲከፍቱት ታቅዶ ነበር።

ይሁን፣ ፕሬዚደንቱ በአካባቢው በሚታየው የፀጥታ ስጋት ምክንያት ይህንን ዕቅዳቸውን በመሰረዝ በምክትላቸው የሚ አሲንባዥ ተወካዎች።

ላለፉት ሰባት ዓመታት መረጋጋት ታይቶበት በነበረው በዚሁ አካባቢ አሁን አንደኛው በዚሁ አካባቢ ነዳጅ ዘይት እና ጋዝ በማውጣቱ ስራ የተሰጠው የውጭ ተቋማትን ዓላማ <ERR target=አድርጎ type=real-word> ያደረገ </ERR> የሚታገል ራሱን የ«ናይጆር ዴልታ ከሼንጀርስ» ብሎ የሚጠራ ቡድን ፕሬዚደንት ቡሀሪ መርህግብሩን ለመመረቅ ወዳካባቢው ከሄዱ እንደሚገደላቸው ዘቻ እንዳሰማ ነው የሀገሪቱ መንግሥት ያስታወቀው።

ቡድኑ ከአካባቢው የሚመረተው ነዳጅ ዘይት እና ጋዝ የሚገኘው ገቢ ተጠቃሚ ለመሆን፣ ብሎም፣ ለአካባቢው ጥበቃ እና ልማት ድርሻ እንዲያበረክት የሚታገለው ቡድን ሚሊሺዮኖች ካለፉት ጥቂት ዓመታት ወዲህ በዚሁ በነዳጅ ዘይት እና ጋዝ በታደለው ግዛት የነዳጅ እና የጋዝ ማስተላለፊያ ቧንቧዎችን በተደጋጋሚ በማፈንዳት በተደጋጋሚ የሚፈንዳት ጥቃታቸውን አጠናክረዋል።

እና ቡሀሪ ወዳካባቢው አለመሄዳቸው፣ አቶቹ ኩቹሚዜን የመሳሰሉ የናይጆርያ ዜጎች እንደሚሉት፣ የግድያውን ዘቻ እንደደዋዘ አለማየታቸውን ጠቁሞዋል።

« እርግጥ ነው፣ የፀጥታው ጉዳይ አሳሳቢ ሆኖ <ERR target=አግኝተውታል type=non-word> አግኝተውታል </ERR>።

ምክንያቱም፣ እነዚህ ራሳቸውን «ናይጆር ዴልታ ከሼንጀርስ» ብለው የሚጠሩት ቡድን ሚሊሺዮኖች መንቀሳቀስ ከጀመሩ ወዲህ ያሰሙትን ዘቻ ተግባራዊ ያላደረጉበት አንድም ጊዜ የለም። ከጥቂት ጊዜ በፊት የጥቃታቸው ዓላማ የ«ሹብርን» ተቋም ነበር።

እና ፕሬዚደንቱ በፀጥታ ምክንያት መሰረዛቸው አያስገርምም። »

ፕሬዚደንቱ ወደ ኦጎላንድ በመሄድ መንግሥታቸው ለዚያ አካባቢ ሕዝብ ደህንነት እና ልማት እንደሚሰራ ሊያሳዩ ይገባ እንደነበረ የማህበራዊ ጉዳዮች ተንታኝ ዋሌ ፋታይ ነው ያሰረዱት።

« ፕሬዚደንቱ ወደዚሁ አካባቢ በመሄድ አንድ አንድ ናይጆርያዊ ለሕዝቡ መቆማቸውን ማሳየት የሚያስችላቸውን አጋጣሚ ሳይጠቀሙበት ቀርተዋል <ERR target=ብዬ type=non-word> ብዬ </ERR> አሰባለሁ።

አለሁላችሁ ማለት በቻሉ ነበር። ግን አላደረጉትም።

በምረቃው ሥነ- ስርዓት እንዲገኙ መጨረሻ ደቂቃ ላይ <ERR target=ምክትላቸውን type=non-word> ምክትላቸውን </ERR> መላካቸው መጥፎ ነው። »

«ሮያል ዳቫ ሼል ን እና «ሹብርን»ን የመሳሰሉ የውጭ ተቋማት የሚሰሩበት የናይጆር ደለል ነዋሪዎች ከተቋማቱ የሚለቀቀው ፍሳሽ አካባቢያቸውን በመበከል በጤና ላይ እክል እያደረሱ ነው በሚል እና የናይጆርያ መንግሥትም ከነዳጅ ዘይቱና ጋዝ ሽያጭ ከሚያገኘው ገቢ አካባቢውን ተጠቃሚ አላደረገም ሲሉ ለብዙ ዓመታት ቅሬታቸውን ማስማታቸው የሚታወቅ ሲሆን፣ ለአካባቢው ሰራ ራስ ገዝ አስተዳደር ደስተ በሚል አንዳንዶች የብረት ትግል መጀመራቸው ይታወቃል።

የ«ናይጆር ዴልታ ከሼንጀርስ» ሚሊሺዮኖች በአጎረላንድ ጥቃታቸውን የቀጠሉበት ርምጃቸው በነዳጅ ዘይቱ ምርት ላይ ጥገኛ የሆነውን የሀገሪቱን ምጣኔ ሀብት ላይ ከፍተኛ ጉዳት እያደረሰ መሆኑን በሌጎስ ዩኒቨርሲቲ የፖለቲካ ሳይንስ መምህር ሲልቪስተር ኦዲዮን አኬይን አስታውቀዋል።

የ«ናይጅር ዴልታ አቪንጅርስ» ባጭር ጊዜ ውስጥ ሀገሪቱ በንግድ በየቀኑ ወደ ውጭ የምትልከውን 2,2 ሚሊዮን በርሜል ነዳጅ ዘይትን ወደ 1,4 ሚሊዮን በርሜል እንዲቀንስ አድርጎታል።

»
ሲልቪስተር ኦዲዮን አካላዊ አክሲዮን አንዳስረዱት፣ የ«ናይጅር ዴልታ አቪንጅርስ» በጀመረው ጥቃት <ERR target=የናይጅሪያን type=real-word> የናይጅሪያን </ERR> ምጣኔ ሀብት ብቻ ሳይሆን ተቀባይ ሀገራትንም ዒላማ አድርጓል።

« የ«ናይጅር ዴልታ አቪንጅርስ» ትግል <ERR target=አካባቢያዊ type=non-word> አካባቢዎቻው </ERR> እና ነዋሪው ለብዙ ዓመት ደርሶበታል በሚለው ድርጊት አንፃር ያ<ERR target=የተኮረ ነው type=non-word> ተኮረነው </ERR>። ምክንያታቸው ተዓማኒ ነው አይደለም ሌላ ጥያቄ ነው።

በዚያም ሆነ በዚህ ግን ናይጅሪያን ከዓለም አቀፉ ኤኮኖሚ ጋር የሚያገናኘው የነዳጅ ዘይቱ እንዲሰጥ አየተዘጋ ነው።

የናይጅሪያ መንግሥት ደግሞ ለዚህ ችግር መፍትሔ ያገኘለት አይመስልም። »

Source: <http://dw.com/p/2Qu82>

Date: 05.10.2016

<ERR target=ተቃውሞ type=non-word> ተቃውሞ </ERR> በአዲስ አበባ <ERR target=አካባቢያዊ type=non-word> አካባቢዎ </ERR> በአሮሚያ ልዩ ዞን <ERR target=አንድ type=real-word> አንዱ </ERR> ከተማ <ERR target=የሆነችው type=non-word> የሆነችው </ERR> በቡራዩ ከተማ <ERR target=የተካሄደው type=non-word> የተካሄደው </ERR> <ERR target=ተቃውሞ type=non-word> ተቃውሞ </ERR> እንደነበር <ERR target=በተለምዶው type=non-word> በተለምዶው </ERR> <ERR target=ወላጋ type=non-word> ወላጋ </ERR> ሰፈር ተብሎ <ERR target=በሚጠራው type=non-word> በሚጠራው </ERR> አካባቢ ነዋሪ የሆኑት ለዶቼ ሼሌ ተናግረዋል።

ከትላንት ጀምሮ በአዲስ አበባ <ERR target=አካባቢ type=non-word> አካባቢ </ERR> በተለይም፣ ወደ ቡራዩ፣ ሰበታ፣ <ERR target=ጃሞ type=non-word> ጃሞ </ERR>፣ በአዲስ ዓለምና ሌሎች አካባቢዎች ሁሉ <ERR target=ተቃውሞ type=non-word> ተቃውሞ </ERR> መታየቱን በከተማይቱ <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> አንድ አንድ ቦታዎች የፀጥታ ስጋት መኖሩ ለመረዳት ተችሎአል።

ይሁን <ERR target=አንድ type=non-word> አንድ </ERR> የመንግስት ባለስልጣናት ይህ ሁሉ «የፀረ ሰላም ኃይሎች <ERR target=የሚያናፍሱት type=real-word> የሚያናፍሱት </ERR> ወሬ» <ERR target=ነው type=non-word> ነው </ERR> ሲሉ ለጉዳዩ መልስ ሰጥተዋል።

አንድ <ERR target=ሰማቸው type=non-word> ሰማቸው </ERR> እንዳይጠቀስ የጠየቁን የአዲስ አበባ ነዋሪ ቢሾፍቱ ከአዲስ አበባ 40 ኪ.ሜ ባነስ ርቀት ላይ <ERR target=የምትገኝ type=non-word> የምትገኝው </ERR> በመሆኗ አሁን <ERR target=በአዲስ type=non-word> በአዲስ </ERR> አበባና <ERR target=አካባቢያዊ type=non-word> አካባቢዎች </ERR> የተፈጠሩት <ERR target=ውጥረቶች type=non-word> ውጥረት </ERR> ይጠበቅ ነበር ሲሉ ለዶቼ ሼሌ ተናግረዋል።

በአዲስ አበባ <ERR target=አካባቢ type=non-word> አካባቢ </ERR> ያሉት ከተሞችም፣ <ERR target=አንድነት type=non-word> አንድነት </ERR> ቡራዩ፣ አየር ጤና፣ <ERR target=ጃሞ type=non-word> ጃሞ </ERR>ና ሌሎች ቦታዎች ላይ ችግሮች እንደነበሩ <ERR target=ተናግረው type=non-word> ተናግረው </ERR> በአዲስ አበባ <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> ያሉትንም <ERR target=ውጥረቶች type=non-word> ውጥረቶች </ERR> <ERR target=ያባባሰው type=non-word> ያባባሰው </ERR> ያ <ERR target=ነው type=non-word> ነው </ERR> ሲሉ ተናግረዋል።

«እኔ ያየሁት <ERR target=በአካባቢው type=non-word> በአካባቢው </ERR> ላይ ትልቅ <ERR target=ረብሻ type=non-word> ረብሻ </ERR> እንደነበረ <ERR target=ነው type=non-word> ነው </ERR>።

መንገድ <ERR target=ዘግተው type=non-word> ዘግተው </ERR> መፈክራቸውን ሲያሰሙ ነበር።

ግን የፀጥታ ኃይል አስለቃሽ ጠሰና <ERR target=መሳርያ type=real-word> መሳርያን </ERR> <ERR target=በመተኮስ type=non-word> በመቶከስ </ERR> ሰፈራኞቹን በትኩረት።

ከአሁን ከቀትር በኋላ ጀምሮ እስከ ዛሬ ሰዎች <ERR target=ሰቆቻቸውን type=non-word> ሰቆቻቸውን </ERR> ሙሉ ሙሉ ዘግተዋል።

<ERR target=የሻይና type=non-word> የሻይና </ERR> ቡና ቤቶችም ሆነ ሆቴሎች ዝግ <ERR target=ናቸው type=non-word> ናቸው </ERR>።

በሰበታ፣ በዓለምንና አሸዋ ሜዳ <ERR target=አካባቢዎች type=non-word> አካባቢዎች </ERR> <ERR target=ደውዩ type=non-word> ደውዩ </ERR> ነበር። በአካባቢ አካባቢዎች 4-ብሪካዎችና መኪናዎችን <ERR target=እንዳቆጠሉና type=non-word> እንዳቆጠሉና </ERR> <ERR target=እስከ type=non-word> እስከ </ERR> ዛሬ መንገዶች <ERR target=መዘጋታቸውን type=non-word> መዘጋታቸውን </ERR> <ERR target=ነው type=non-word> ነው </ERR> የሰማሁት።»

የፀጥታ ኃይሉ <ERR target=በወሰደው type=non-word> በወሰደው </ERR> ርምጃ የተጎዱ ሰዎች መኖር <ERR target=አለመኖራቸውን type=non-word> አለመኖራቸው </ERR> ርግጠኛ ባይሆኑም፣ አንድ የከታ ነዋሪ፣ በርካታ ወጣቶች በመኪና <ERR target=ተጭነው type=non-word> ተጭነው </ERR> <ERR target=መወሰዳቸውንና type=non-word> መወሰዳቸውንና </ERR> በየቤቱ እየሄዱ ወጣቶችን ከቤት <ERR target=ሲያወጡ type=non-word> ሲያወጡ </ERR> <ERR target=አይቻለው type=non-word> አይቻለው </ERR> ብለዋል።

ሰዎች ለአራት፣ ለአምስት መንገድ ላይ <ERR target=ተሰብስበው type=non-word> ተሰብስበው </ERR> ከቆሙም <ERR target=አስፈራርተው type=non-word> አስፈራርተው </ERR> <ERR target=እንደሚበትኗቸውም type=non-word> እንደሚበትኗቸውም </ERR> ጠቅሰዋል።

በመንግስት በኩል ጉዳዩን በተመለከተ የተቀናጀ መረጃ <ERR target=ለማግኘት type=non-word> ለማግኘት </ERR> ስንል <ERR target=ያደረግነው type=non-word> ያደረግነው </ERR> ሙከራ አልተሳካም።

ይሁን <ERR target=አንድ type=non-word> አንድ </ERR> የሃገር <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> መገናኛ ብዙኃን <ERR target=የአገሪቱን type=non-word> የአገሪቱን </ERR> የፌዴራል ፖሊስ ከሚሸን ኃላፊ ጄኔራል አሰፋ አብዩ ጠቅሶ <ERR target=እንደዘገበው type=non-word> እንደዘገበው </ERR> “በአዲስ አበባ ፀረ ሰላም ሀይሎች ከሚያናፍሱት ወሬ ውጪ ከተማዋ በሰላማዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ትገኛለች” ሲሉ መናገራቸውን ዘግበዋል። ስለ አዲስ አበባ የዛሬ ውሎ የአዲስ አበባውን ዘጋቢዎችን የሐንስ ገብረአግዚአብሔርን በስልክ አነጋግረናል ።

ፍቅር እስከመቃብር

ገጽ 45 መስመር 15

ትንሽ ከፍ አያለ ሲሄድ <ERR target=የሚያደንቁትና type=non-word> የሚያደንቁትና </ERR> በልዩ አስተያየት የሚያዩትም ልጃገረዶች ይበዙ ጀመር።

ገጽ 68 መስመር 29

“አሁን ወደ ሀገርህ ለመመለስ ነው ያሰብኸው?” “የለም ወደ ሸዋ ሄጄ አቋቋም ለመቀጠል ነው ያሰብሁት” <ERR target=አለ type=real-word> አለ </ERR>።

ገጽ 86 መስመር 3

ይላሉ ወይዘሮ ጥሩ አይነት አንባ <ERR target=አየተናነቃቸው type=non-word> አየተናነቃ </ERR>።

ገጽ 92 መስመር 14

የሰው ህይወትም በእድሜው ደረጃ እንዲሁ መሆኑ ነው! ህጻንነት፣ ውርዘውና፣ <ERR target=ሙሉ type=real-word> በሙሉ </ERR> ሰውነት፣ እርጅና ከዛ ሞት!

ገጽ 94 መስመር 5

ያች የውበት አራያ የሚሏት ሰብለውንጌል ለማስፈራሪያ ለማስጸየፊያ ያስቀመጧት ትመስል ነበር። ይገርማል! ለካስ ደም ግባትና ለዛ <ERR target=ሰሜትን type=real-word> ሰሜትን </ERR> የሚከተሉ የሰሜት ጥላዎች ናቸው።

ገጽ 114 መስመር 11

ድሮውንም ወይዘሮ ጥሩ አይነት እንዲያ ከት ብለው የሳቁት ባላቸው ወገባቸውን ጠምዘዘው ፊታቸውን አዘረው አላያቸው ስላሉ አሳባቸውን ለመማረክ ነው <ERR target=እንጂ type=non-word> እንጂ </ERR> ፊታውራሪ የተናገሩት የሚያስቅ ሆኖ አልነበረም።

ገጽ 142 መስመር 17

ከዚያ አንገታቸውን ታቦት እንደተሸከሙ ሁሉ <ERR target=ቀስ type=non-word> ቀልስ </ERR> ብለው ቀና አድርገው አይኖቻቸውን እፊታቸው በቆሙት ሰዎች ላይ ተከለው ሳያረግቡ ብዙ ቆዩ።

ገጽ 184 መስመር 27

ስለዚህ <ERR target=ለናቶች type=non-word> ባትች </ERR> ታላቅነትና ሀብት ወራሽ ለመሆን እግዚአብሔር ባይቀባት እንኩዋ ለሙያቸው ወራሽ መሆን ትልቅ ነገር አይመስልህም?

ገጽ 206 መስመር 6

የሆኖ ሆኖ ዋሽራ ዙሪያም እያለ <ERR target=የሚያወራ type=real-word> የሚያወራ </ERR> እንዳይቀርብን፣ እንዳይሄድብን እንጠልያለን።

ገጽ 226 መስመር 12

በናጥራ፣ <ERR target=በጉሊትና type=non-word> በጉሊትና </ERR> በጎርጎር ህዝብ የነበዘ አለቃ ሆኖ የተሾመ አሽከሮዎ አበጅ በለው።

ገጽ 228 መስመር 20

ፊታውራሪ ፊታቸው ትንሽ ፈገግ ብሎ ቆይተው "ግብራችን <ERR target=ካልገደለ type=real-word> ካልገደለ </ERR> ድሮውንስ ምን ያጣላን ኖሯል? በል ደግ ነው እንደ መሰለህ ጨርሰው። ... አሉ"

ገጽ 233 መስመር 13

ወደማንቀርበት ወደ ሙታን ስፍራ / መሄዳችን ላይቀር ነገ ስንጠራ / የበሉትን ቀጥቶ <ERR target=የግዜን type=non-word> የግዜን </ERR> አደራ / የማይቀረውን ሞት መሞት ከሱ ጋራ / የሚያዳድቅ ነበር ወዲያው የሚያኮራ

ገጽ 249 መስመር 15

<ERR target=ምናባቴ type=non-word> ማናባቴን </ERR> ላድርግ?

ገጽ 270 መስመር 88

<ERR target=የሚባለው type=non-word> የማባለው </ERR> ተረት ነው

ገጽ 316 መስመር 18

ዝም ብሎ አፉን ከፍቶ <ERR target=ስመለከት type=real-word> ስመለከት </ERR> ቆይቶ

ገጽ 321 መስመር 23

አንቺ <ERR target=ፊትሽ type=real-word> ፊትሽ </ERR> እንዲህ ደም የሚመስለውና ከንፈርሽ እንዲህ የሚያብጠው ስታለቅሽ ነው!

ገጽ 362 መስመር 11

“ስራ እስከትይዝ የሚያቆያችሁ ገንዘብ እኔ ከብት ሸጬ እሰጣችኋለሁ” ብለውኝ ነበርና ስለሱ <ERR target=ነግረውሽ type=real-word> ነግረውሽ </ERR> እንደ ሆነ ብዬ ነው።

ገጽ 373 መስመር 25

ለምን ይሆን? አለች ሰብላ አንገትዋን ትንሽ ሰበር አድርጋ አንቷን <ERR target=እየተመለከተች type=real-word> እየተመለከተች </ERR>

ገጽ 375 መስመር 31

እዚህ እሄዳለሁ ያላለ ሰው ቢጠፋስ ወዴት ተብሎ <ERR target=ይፈለጋል type=non-word> ይፋለጋል </ERR>

ገጽ 400 መስመር 26

ስለዚህ ጋብቻው የሚሆን ከሆነ ቢሾት <ERR target=የማይገኝ type=real-word> የማይገኝ </ERR> ነው!

ገጽ 428 መስመር 31

ታዲያኮ እንደሰዎ ያለ <ERR target=ሰው type=real-word> ነው </ERR> በካህናቱ ከፉ ስራ ተቀይሞ ከመሸሽ እመሀላቸው ሆ<ERR target=ሰው type=real-word> ነው </ERR> ለነሱም ለሚያታልሉት ህዝብም ቢሰብኩ በጠቅላላው ለቤተ ክርስቲያን መልካም ነበር!

ገጽ 443 መስመር 25

ያ ሁሉ ቁጥሩ ይህን ያክል ነው ተብሎ ሊገመት <ERR target=የማይችል type=non-word> የማችል </ERR> እጅግ ብዙ ህዝብ የመጀመሪያውን በር አንድ ላይ እየገባ ... ለግብር መኮልኮል ተጀመረ።

ገጽ 448 መስመር 9

አንድ የለበሰው ልብስ እንደ ጸሀይ ጮራ አይን <ERR target=የሚለግጥ type=non-word> የሚለግጥ </ERR> ሰው ተቀምጧል

ገጽ 449 መስመር 24

በነኑ የተቀመጠው ሰው <ERR target=በክርኑ type=non-word> በክርኑ </ERR> ጎሰም አደረገና ወደ ጆሮው ቀረብ ብሎ "ሰማህ? ወንድሜ እንግዲህኮ ጠጅ ከታደለ ያስወጡናል! ... "አለው።

ገጽ 454 መስመር 27

ማስረጃውም ከንጉስና ከትልልቅ መኳንንት <ERR target=ቤት type=real-word> ቤተ </ERR> በቀር በተራ ሰው ቤት ግብር የሚባል ነገር የለም።

ገጽ 458 መስመር 4

<ERR target=የውም type=non-word> የውም </ERR> ከየቤቱ ተመላልሶ ከሚማረው ሌላ ነው።

ገጽ 468 መስመር 19

ካቆሁባቸው <ERR target=ለማጫረት type=non-word> በማጫረት </ERR> ጊዜ ያጥራቸውና በርካሽ ዋጋ ጥለውልኝ ይሄዳሉ ብሎ ነው እንጂ!

ገጽ 502 መስመር 20

ያልተራበ ሆኖ የተራበ ሆኖ እመም <ERR target=ስለማይሰማ type=real-word> ስለማይሰማ </ERR> እንዲሁ ሰምተው ዝም ያሉኝ እንደሆነ ምን አሆናለሁ?

Source: <http://amharic.voanews.com/a/ethiopian-education-ministry-official-speaks-to-voa-on-exam-cancellation-date/3364824.html>
Date: ሰኔ 07, 2016

በትምህርት ሚኒስቴር የኮሙኒኬሽን ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር ተወካይና <ERR target=ከፍተኛ type=non-word> ከፍተኛ </ERR> ባለሙያ አቶ አህራምድ ሲራጅ እያወዘገበ በሚገኘው የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት መግቢያ ፈተና ጉዳይ በትምህርት ሚኒስቴር የኮሙኒኬሽን ጉዳዮች <ERR target=ዳይሬክቶሬት type=non-word> ዳይሬክቶሬት </ERR> ዳይሬክተር ተወካይና <ERR target=ከፍተኛ type=non-word> ከፍተኛ </ERR> ባለሙያ አቶ <ERR target=አህራምድ ሲራጅ type=non-word> አህራምድ ሲራጅ </ERR> ሚስባሕን አነጋግረናል።

ጽዮን ግርማ ነች ያነጋገረቻቸው። (ክፍል አንድ)

ዋሽንግተን ዲሲ —

የዝንድሮው ዓመት የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት <ERR target=መግቢያ ፈተና type=non-word> መግቢያ ፈተና </ERR> ሾልኮ በመውጣቱና የሁለት ፈተና ጥያቄዎች ከእነመልሳቸው በማጎበራዊ ሚዲያ በመሰራጨቱ ምክንያት የትምህርት <ERR target=ሚኒስቴር type=real-word> ሚኒስቴርን </ERR> ሊሰጥ የነበርው ፈተናው ተሰርዞ ከሰኔ27

እስከ ሰኔ 30 እንዲሰጥ መወሰኑን ካስታወቀ በኋላ በውጭ አገር የሚገኙ የአሮሞ ተቃውሞ አስተባባሪዎችና <ERR target=የድምጻችን ይሰማ type=non-word> የድምጻችን ይሰማ </ERR> የድጋፍ ግብረሃይል አባላት ተቃውመውታል።
እነዚህን ተቃውሞዎች በተመለከተ በትምህርት ሚኒስቴር የኮሙኒኬሽን ጉዳዮች <ERR target=ዳይሬክቶሬት type=non-word> ዳይሬክቶሬት </ERR> ዳይሬክተር ተወካይና ከፍተኛ ባለሞያ አቶ <ERR target=አህምድ ሲራጅ type=non-word> አህምድ ሲራጅ </ERR> ሚስባሕን ጽዮን ግርማ አነጋግረውባቸዋል።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/ethiopian-university-entrance-exams-leaked-and-postponed/3363995.html>
Date: ሰኔ 06, 2016

“የብሔራዊ ፈተና መጥፋት ስለሥርዓቱ የሚነግረን ነገር አለ” ዶ/ር ዳኛቸው አሰፋ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት መግቢያ ፈተና ሾልኮ በመውጣቱና የሁለት ፈተና ጥያቄዎች <ERR target=ከእነመልሳቸው type=real-word> ከእነ መልሳቸው </ERR> በማሳበራዊ ሚዲያ በመሰራጨቱ ምክንያት፤ የትምህርት ሚኒስቴር ሊሰጥ <ERR target=የነበረውን type=non-word> የነበረውን </ERR> <ERR target=ፈተና type=real-word> ፈተናው </ERR> ማዘወና ይታወቃል።
በውጭ ሀገር የሚገኙ የአሮሞ ተቃውሞ አስተባባሪዎች እና የድምጻችን ይሰማ የድጋፍ ግብረሃይል አባላት ይህን ውሳኔ ተቃውመውታል።
በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቀድሞው የፍልስፍና <ERR target=መምህር type=real-word> መምህር </ERR> ዶ/ር ዳኛቸው አሰፋ በበኩላቸው የብሔራዊ ፈተና መጥፋት ስለሥርዓቱ የሚናገረው አለ ይላሉ።
ዋሽንግተን ዲሲ —
የዘንድሮው ዓመት የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት መግቢያ ፈተና ሾልኮ በመውጣቱና የሁለት ፈተና ጥያቄዎች ከእነ መልሳቸው በማሳበራዊ ሚዲያ በመሰራጨቱ ምክንያት፤ የትምህርት ሚኒስቴር ሊሰጥ <ERR target=የነበረውን type=non-word> የነበረውን </ERR> <ERR target=ፈተና type=real-word> ፈተናው </ERR> ሰርዞ ከሰኔ 27 እስከ ሰኔ 30 እንዲሰጥ መወሰኑ ይታወቃል።
በውጭ ሀገር የሚገኙ የአሮሞ ተቃውሞ አስተባባሪዎች ፈተናው እንዲሾልኮ የተደረገው በአሮሚያ ለስድስት ወራት ከዘለቀው ተቃውሞ ጋር በተያያዘ ተማሪዎች በአግባቡ ትምህርታቸውን ባለመከታተላቸው ጊዜ ሊሰጣቸው ይገባል በሚል እንደሆነ ይናገራሉ።
ስለዚህ አሁንም አዲስ የወጣው የጊዜ ሰሌዳ ለዝግጅት በቂ አይደለም ይላሉ።
እንዲሁም በአስፈጻሚና አምነት ተከታዮች ምክር ቤቱ ላይ በመሆኑ ፈተናው ለሁለት ወር ሊራዘም ይገባል ይህ የማይደረግ ከሆነና አንድተባባሪው ፈተናው በሰኔ መጨረሻ የሚሰጥ ከኾነ ግን በሚወስዱት ተጨማሪ እርምጃ ለሚደርሰው ከሳራ መንግሥት ኃላፊነቱን ይወስዳል ሲሉ ለትምህርት ሚኒስቴር በግልጽ ደብዳቤ ምክር ቤቱን አቅርበዋል።
በተጨማሪም በውጭ ሀገር የሚገኙ የድምጻችን ይሰማ የድጋፍ ግብረሃይል አባላት የትምህርት ሚኒስቴርን ውሳኔ ተቃውመውታል።
እቅዱ የመሰረደው <ERR target=ተማሪዎችን type=real-word> ተማሪዎች </ERR> እና በአጠቃላይ የመሰረደውን ህብረተሰብ ያላገናዘበ በመሆኑ በምንም መልኩ ተቀባይነት አይኖረውም። ሲሉም መግለጫ አውጥተዋል።
ይህንን በተመለከት ጥያቄ ትንታኔ እንዲሰጡን በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቀድሞ የፍልስፍና መምህር የነበሩት ዶክተር ዳኛቸው <ERR target=አሰፋን type=real-word> አሰፋን </ERR> ጠይቀናቸዋል።
ጽዮን ግርማ ይህንን በተመለከተ አቶ ጃዋር መሐመድን፣ አቶ ሳይቅ አሕመድንና ዶ/ር ዳኛቸው አሰፋን አነጋግረውባቸዋል።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/ammesty-international-held-a-human-rights-conference-about-ethiopia-in-kenya/3361014.html>
Date: ሰኔ 03, 2016

በኢትዮጵያ የሰብዓዊ መብት ረገጣ አሳሳቢ ደረጃ ላይ ደርሷል አለ አምነስቲ ትላንት በኬንያ ናይሮቢ ድርጅት <ERR target=ባደረገው type=non-word> ባደረገው </ERR> ስብሰባ ከደርግ መንግስት <ERR target=ውድቀት type=non-word> ወድቀት </ERR> በኋላ በኢትዮጵያ <ERR target=ያለው type=non-word> ያለው </ERR> የሰብዓዊ መብት ረገጣ እስካሁን ቀጥሎ ለብዙ የኢትዮጵያ ዜጎች መታሰርና መሰደድ ምክንያት ሆኗል ብሏል።
ናይሮቢ —

ዓለምአቀፍ የሰብዓዊ መብቶች ተከራካሪ ድርጅት አምነስቲ ኢንተርናሽናል ባለፉት 25 ዓመታት በኢትዮጵያ <ERR target=ውስጥ type=non-word> ውስጥ </ERR> እየተፈጸመ <ERR target=ያለው የሰብዓዊ መብት ረገጣ አሳሳቢ ደረጃ ላይ ደርሷል ሲል ገለጸ።
<ERR target=በውይይቱ type=non-word> በወይይቱ </ERR> ላይ በኢትዮጵያ መንግስት የሰብዓዊ መብት ረገጣ <ERR target=የተፈጸመባቸው ሰዎች type=non-word> የተፈጸመባቸው ሰዎች </ERR> <ERR target=ቀርበው type=non-word> ቀርበው </ERR> የምስክርነት <ERR target=ቃላቸውን type=non-word> ቃላቸውን </ERR> ሰጥተዋል።
በኬንያ ዋና ከተማ ናይሮቢ ውስጥ <ERR target=ባሉት የስደተኞች type=non-word> ባሉት የስደተኞች </ERR> ሰፈር የሚኖሩ የኢትዮጵያ ስደተኞችም <ERR target=በስብሰባው type=non-word> በስብሰባው </ERR> ተካፍለዋል።
<ERR target=ስደተኞቹ የተባበሩት type=non-word> ስደተኞቹ የተባበሩት </ERR> መንግስታት የስደተኞች ድርጅት በአግባቡ <ERR target=መብታችንን እያስጠበቀን type=non-word> መብታችንን እያስጠበቀን </ERR> አይደለም በማለት ቅሬታቸውን <ERR target=በስብሰባው type=non-word> በስብሰባው </ERR> ላይ <ERR target=ለተገኙ ለስደተኞች type=non-word> ለተገኙ ለስደተኞች </ERR> ድርጅቱ ተወካይ አቅርበዋል።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/un-migrant-death-toll-spikes-in-mediterranean/3359358.html>
Date: ሰኔ 02, 2016

እ.አ.አ. በ2016 ዓ.ም ሜዲቴራኒያን ባህርን ሊያቋርጡ ሲሞክሩ የሞቱት ሰዎች ቁጥር ከ2500 በልጧል የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የስደተኞች ጉዳይ ኮሚሽን ቃል አቀባይ ዊልያም ስፒንድላር በአጠቃላይ በሜዲቴራኒያን ባህር በአሁኑ ጊዜ ባህሩን ለማቋረጥ ከሚሞክሩ ሰዎች ከሰማይ አንድ ሰው አንዱ <ERR target=ሀይወቱ type=real-word> ሀይወቱን </ERR> ባህሩ ላይ <ERR target=የመቅረት type=non-word> የመቅረት </ERR> ዕጣ ሊገጥመው እንደሚችል ገልጿል።
ዋሽንግተን ዲሲ —
በዚህ በደብዳቤ የአውሮፓውያን 2016 ዓመተ ምህረት እስካሁን ባለው ጊዜ አውሮፓ ለመግባት ሜዲቴራኒያን ባህርን ሊያቋርጡ ሲሞክሩ የሞቱት ሰዎች ቁጥር ከ2500 በልጧል። ለማንጻጻር፣ ባለፈው 2015 በመጀመሪያዎቹ አምስት ወራት የሞቱት ቁጥር 1855 እንደነበር ተገልጿል።
የአሜሪካ ድምጽ የፍልስጥኞችና ስደተኞች ጉዞን በዝርዝር የሚዳስስ "ከርታታ ሥውሩ የአፍሪካ ዳይጎራ" የተሰኘ ዘገባ አዘጋጅቷል።
ፋይሉን በመጫን ይጎብኙ።
ከሰሜን አፍሪካ ወደ ጣሊያን የሚወስደው የባህሩ መስመር የባሰ አደገኛ መሆኑን በዚህ ዓመት ከሞቱት መካከል 2119ኙ በዚህ መስመር ለማቋረጥ የሞከሩ መሆናቸውን አክለዋል።
በዚያ መስመር ከሃያ ሰባት ሰው አንዱ የመስጠም ዕጣ ሊገጥመው እንደሚችል ተጠቁሟል።
በዚህ መስመር የሚጓዙት አብዛኞቹ ፍልስጥኞች ናይጄሪያውያንና ጋምቢያውያን ሲሆኑ በቱርክና ግሪክ መስመር ደግሞ የሚበዙት ሶሪያውያን ፣ አፍጋኖች፣ እና ኢራቃውያን መሆናቸውን የተባበሩት መንግስታት የስደተኞች ድርጅት ገልጿል።
ባለፈው ሳምንት ብቻ ቁጥራቸው ስምንት መቶ ሰማይያ የሚገመት ፍልስጥኞችና ስደተኞች ባህሩን ለማቋረጥ ሲሞክሩ አልቀዋል።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/ethiopian-education-eslce/3359286.html>

Date: ሰኔ 08, 2016

ሀገር አቀፍ የ12ኛ ክፍል መልቀቂያ ፈተናና የአራማያ ክልል ተማሪዎች ውዝግብ በአራማያ ክልል የተለያዩ አካባቢዎች የሚኖሩ የዘንድሮ ተፈታኝ ተማሪዎች አስተያየት የሰጡን ለምሽቱ ተካቷል።

ዋሽንግተን ዲሲ —

“በአራማያ <ERR target=ክልሎች type=non-word> ክልሎች </ERR> በነበረው ተቃውሞ ሳቢያ ለ12ኛ ክፍል መልቀቂያ ብሄራዊ ፈተና አልተዘጋጁምና የፈተናው ጊዜ ሊራዘም ይገባል።” በሚል ፈተናው ከነመልሱ በማንበረሰብ መገናኛ ብዙኃን በመሰራጨቱ የትምህርት ሚኒስቴር ሃገር አቀፍን ፈተና መሰረዙን አስመልክቶ የተማሪዎችን አስተያየት አሰባስበናል።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/sewasew-johannessen-on-current-issues-in-ethiopia/3359287.html>

Date: ሰኔ 02, 2016

በኢትዮጵያ የሕዝብ ለሕዝብ ውይይት ያስፈልጋል መንግሥት በሀገሪቱ ሰላምና መረጋጋት ሰፍኗል። እድገት ተመዝግቧል ይላል።

እውን በሕዝብ መካከል ውይይትና እርቅ ያስፈልጋል?

ዋሽንግተን ዲሲ —

በኢትዮጵያ የመንግሥትና ተቃዋሚ ፓርቲዎች ይልቅ በሕዝብ መካከል ውይይት፣ እርቅ ብሎም ፈውስ ያስፈልጋል ይላሉ የጥያቄዎ መልስ እንግዳችን ወይዘሮ ሰዋስው ስለሺ ጆሐንሰን። እንግዳችን ወይዘሮ ሰዋስው ስለሺ ጆሐንሰን ከፕሮግራሙ አዘጋጅ ትዝታ በላቸው ጋር ባደረጉት ቆይታ ያብራራሉ።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/ethiopia-drought-11-28-2016/3615014.html>

Date: ህዳር 29, 2016

ኢትዮጵያ በድርቅ ምክንያት ከሚከሰት አደጋ ነፃ መሆን አልቻለችም ተባለ

ለድርቅ ተጋላጭ በሆነችዋል ኢትዮጵያ ትኩረት ሊሠጠው የሚገባው ሥራ ለአደጋ የማይበገር ህብረተሠብን <ERR target=መፍጠር type=real-word> መፍጠርን </ERR> እንደሆነ የብሔራዊ አደጋ ቅንሳ ሥራ አመራር ኮሚሽነር አስታወቁ።

አዲስ አበባ —

በዚህ ረገድ የተከናወኑ ሥራዎች በቂ አይደሉም ብለዋል።

መንግሥት ለምግብ ዋስትና ማስፈጸሚያ መርሃ ግብር ብቻ በየዓመቱ 2 ቢሊዮን ብር እንደሚመድብም ገለጹ።

በሶማሌ ክልል የተከሰተው የአተት በሽታ ከቁጥጥር የወጣ ችግር አይደለም ተባለ።

ለተጨማሪ የተያያዘውን የድምፅ ፋይል ያዳምጡ።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/gondar-university-students-arrested/3613582.html>

Date: ህዳር 27, 2016

“የሥራ ዕድሉ በጣም ጠባብ ስለሆነ ዲፓርትመንት ይቀየርልን”

ብለው የጠየቁ

102 የጎንደር ዩኒቨርሲቲ <ERR target=የእንሰሳት type=non-word> የእንሰሳት </ERR> <ERR target=ፋርማሲ type=non-word> ፈርማሲ </ERR> ተማሪዎች ከትናንት በስተቀር እርብ መታሰራቸውን የዩኒቨርሲቲው ተማሪዎች ለአሜሪካ ድምጽ ገለጹ።

ዋሽንግተን ዲሲ —

የጎንደር ዩኒቨርሲቲ ከሁለተኛ እስከ አራተኛ ዓመት ያሉ የእንሰሳት ሕክምና <ERR target=ፋርማሲ type=non-word> ፈርማሲ </ERR> ትምህርት ክፍል ተማሪዎች ከእነርሱ ቀድመው የተመረቁ ተማሪዎች ሥራ ማግኘት ስላልቻሉ የትምህርት ክፍላቸው እንዲቀየር መጠየቅ ከጀመሩ ሦስት ሳምንት እንዳለፋቸው ለአሜሪካ ድምጽ የገለጹ ስሙን መናገር ያልፈለገ ተማሪ ይናገራል።

በዩኒቨርሲቲው ውስጥ ጉዳዩን በቅርብ ሲከታተል እንደነበር የገለጸው ይኸው ተማሪ ተማሪዎቹ መማር ካልፈለጉ ከሊራንስ ሞልተው ግቢውን ለቀው እንዲወጡ ማስታወቂያ መለጠፉንና በዚህ መሰረት ከሊራንስ ሊሞሉ ሲሄዱ ተሰብስበው እንደታሰሩ ተናግሯል።

በዚህ ጉዳይ ላይ የዩኒቨርሲቲውን ፕሬዝዳንት ለማግኘት ያደረገው ጥረት አልተሳካም።

Source: <http://amharic.voanews.com/a/3615021.html>

Date: ህዳር 29, 2016

በዩናይትድ ስቴትስ አሃድ ግዛት ዋና ከተማ ኮሎምቢያ በሚገኘው የአሃድ ስቴት ዩኒቨርሲቲ ሶማሊያዊ ወጣት ጉዳት አደረሰ።

ስሙ አብዱልራህቅ መሆኑ የተነገረው የ18 ዓመት ወጣት ያሽከረከር የነበረውን መኪና ቆመው በነበሩ ሰዎች ላይ እየነዳ ከወጣ በኋላ፣ ከመኪና <ERR target=ወጥቶ type=non-word> ወጥቶ </ERR> በስለት መውጋት መጀመሩ ተዘግቧል።

በጥቁቱ ዘጠኝ ሰዎች ተጎድተው ሆስፒታል የገቡ ሲሆን አጥቂው ግን መገደሉ ታውቋል።

አድራጉቴ “የሽብር ጥቃት” ሊሆን እንደሚችል የኮሎምቢያ ፖሊስ አዛዥ ኪም ጄክሰን ሊጋዜጠኞች ተናግረዋል።

ዩኒቨርሲቲው ነገ መደበኛ ትምህርት እንደሚቀጥል የአሃድ አገረ ገዥ ኛን ኬሲቸ ሊጋዜጠኞች መግለጫ በሰጡበት ወቅት ተናግረዋል።